

Арқалық қаласы бойынша коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламаны бекіту туралы

Қостанай облысы Арқалық қаласы мәслихатының 2024 жылғы 29 ақпандағы № 88 шешімі

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 365-бабы 3-тармағының 1) тармақшасына, "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасының Заңының 6-бабы 1-тармағының 15) тармақшасына және Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің м.а. 2021 жылғы 9 тамыздағы № 318 "Қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеу қағидаларын бекіту туралы (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 23917 болып тіркелген бұйрығымен бекітілген) бұйрығына сәйкес, Арқалық қалалық мәслихаты ШЕШІМ ҚАБЫЛДАДЫ:

1. Осы шешімнің қосымшасына сәйкес 2024-2028 жылдарға арналған Арқалық қаласы бойынша коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламасы бекітілсін.

2. Осы шешім алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Мәслихат төрағасы

Г. Елтебаева

Арқалық
қалалық мәслихатының
2024 жылғы 29 ақпандағы
№ 88 шешімімен
бекітілген

2024-2028 жылдарға арналған Арқалық қаласы бойынша коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламасы

Мазмұны

Терминдер мен анықтамалар	4
БАҒДАРЛАМА ПАСПОРТЫ	5
КІРІСПЕ	7
1. АРҚАЛЫҚ ҚАЛАСЫНДАҒЫ КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ ЖАҒДАЙЫНА ТАЛДАУ	8
1.1 Қала жағдайының жалпы сипаттамасы	8
1.2 Қалдықтарды басқарудың қолданыстағы жүйесін бағалау	12
1.2.1 Жинау, жинақтау және бөлек жинау	12
1.2.2 Тасымалдау	14
1.2.3 Сұрыптау, өңдеу	16
1.2.4 Көму	16
1.3 Қалдықтардың жекелеген түрлерін басқару жүйесін талдау	17
1.4 Коммуналдық қалдықтарды басқарудағы ағымдағы жағдайды талдаудың қорытындылары	20
1.5 Коммуналдық қалдықтарды басқару секторындағы күшті және әлсіз жақтарды, мүмкіндіктер мен қауіптерді талдау	22
2. КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ МӘСЕЛЕЛЕРІН РЕТТЕЙТІН ҰЛТТЫҚ ЗАҢНАМА	23
2.1 Қазақстан Республикасының қалдықтарды басқару саласындағы саясаты және стратегиялық құжаттары	23
2.2 Коммуналдық қалдықтарды басқарудың ұтымды және экологиялық таза жүйесін ұйымдастыру үшін экологиялық заңнаманың талаптары	24
2.2.1 Жергілікті атқарушы органдардың коммуналдық қалдықтарды басқарудағы құзыреті	24
2.2.2 Коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесіндегі басқа субъектілердің талаптары мен міндеттері	26
3. ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ МАҚСАТЫ, МІНДЕТТЕРІ МЕН МАҚСАТТЫ КӨРСЕТКІШТЕРІ	28
3.1 Мақсаты мен міндеттері	28
3.2 Мақсатты көрсеткіштер	28
4. БАҒДАРЛАМАНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ, МАҚСАТҚА ЖЕТУ ЖОЛДАРЫ ЖӘНЕ ТИІСТІ ШАРАЛАР	28
4.1 Коммуналдық қалдықтарды басқару инфрақұрылымын жаңғырту шаралары	28
4.2 Қалдықтарды бөлек жинауды енгізу бойынша шаралар	33
4.3 Коммуналдық қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату жүйесін дамыту бойынша шаралар	38
4.4 Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету шаралары	42

5. БАҒДАРЛАМАНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ БОЙЫНША ІС-ШАРАЛАР ЖОСПАРЫ	48
6. БАҒДАРЛАМАНЫ ОРЫНДАУ МОНИТОРИНГІ	50
7. ҚАЖЕТТІ РЕСУРСТАР	51
8. КҮТІЛЕТІН ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСЕР	53
Арқалық қаласы бойынша 2024-2028 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасының көрсеткіштерін анықтау әдістемесі.	53
Қосымша 2	55
Экологиялық заңнамаға сәйкес қауіпті емес қалдықтарды жинауды, сұрыптауды және тасымалдауды жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілеріне талаптар	55
3-қосымша	58
Арқалық қаласының 2024-2028 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасын іске асыру үшін іс-шара жоспары	58

Терминдер мен анықтамалар

Биологиялық ыдырайтын қалдықтар - анаэробты немесе аэробты ыдырауға ұшырауы мүмкін қалдықтар, соның ішінде бақша және саябақ қалдықтары, сондай-ақ тамақ өнеркәсібінің қалдықтарымен салыстырылатын тамақ қалдықтары, макулатура.

Коммуналдық қалдықтар –тұтыну қалдықтары, оның ішінде:

1) аралас қалдықтар және бөлек жиналған тұрмыстық қалдықтар, оның ішінде қағаз және картон, шыны, металдар, пластмассалар, органикалық қалдықтар, ағаш, тоқыма бұйымдары, қаптамалар, электр және электрондық жабдықтардың, батареялар мен аккумуляторлардың қалдықтары;

2) егер мұндай қалдықтар табиғаты мен құрамы бойынша тұрмыстық қалдықтарға ұқсас болса, аралас қалдықтар және басқа көздерден бөлек жиналған қалдықтар.

Көлемді қалдықтар – тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқан және көлеміне байланысты мамандандырылған көліктерде тасымалдау мүмкіндігін жоққа шығаратын тұтыну және шаруашылық қызмет қалдықтары (тұрмыстық техника, жиһаз және т.б.).

Электрондық және электр жабдықтарының қалдықтары – оның құрамдас бөліктерін, бөлшектерін, бөлшектерін қоса алғанда, қалдық, жарамсыз немесе ескірген электрондық және электр жабдықтары ретінде жіктеледі.

Тамақ қалдықтары - тамақ өнімдерін өндіру және тұтыну нәтижесінде пайда болатын тамақ өнеркәсібінің қалдықтарымен салыстырылатын қалдықтар.

Құрылыс қалдықтары - ғимараттарды, құрылыстарды, өнеркәсіптік объектілерді, жолдарды, инженерлік желілерді және басқа коммуникацияларды бұзу, бөлшектеу, реконструкциялау, жөндеу (соның ішінде күрделі) немесе салу кезінде пайда болатын қалдықтар.

Тұрмыстық қатты қалдықтар - қатты түрдегі коммуналдық қалдықтар.

БАҒДАРЛАМА ПАСПОРТЫ

Атауы	Арқалық қаласы бойынша коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламасы
Жасау негізі	Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 2 қаңтардағы № 400-VI ҚРЗ Кодексі
Бағдарламаны әзірлеуге жауапты мемлекеттік орган	"Арқалық қаласы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі, автомобиль жолдары және тұрғын үй инспекциясы бөлімі" мемлекеттік мекемесі
Негізгі әзірлеуші	ТОО "JustEco"
Бағдарламаның мақсаты	Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес коммуналдық қалдықтарды басқарудың ұтымды және экологиялық таза жүйесін ұйымдастыру.
	1. Коммуналдық қалдықтарды басқару инфрақұрылымын жаңғырту

Бағдарламаның мақсаттары	<p>2. Бөлек жинақты енгізу</p> <p>3. Коммуналдық қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату жүйесін әзірлеу</p> <p>4. Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету</p> <p>5. Қалдықтарды басқару мәселелері бойынша халықтың хабардарлығын арттыру</p> <p>6. Қаладағы коммуналдық қалдықтарды әкімшілік басқаруды жетілдіру</p>
Күтілетін нәтижелер	<p>Арқалық қаласындағы коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесі жетілдірілді</p> <p>Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығаруды қамту ұлғайтылды</p> <p>Жеке сұрыптау енгізілді</p> <p>Коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару инфрақұрылымы жаңартылды (контейнерлер, контейнер аландары, қоқыс машиналары, ҚСК)</p> <p>Қалдықтарды кәдеге жарату және қайта өңдеу үлесінің артуы</p> <p>Көмуге жіберілетін қалдықтардың көлемінің қысқартылуы</p> <p>Қала тұрғындарының қалдықтарды басқару туралы хабардар болуын жақсарту.</p>
Қаржыландыру көлемі	<p>Қаржыландыру көлемі тиісті кезеңде Арқалық қаласында коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы іс-шараларды қаржыландыру үшін жергілікті атқарушы органдарға берілген бюджет қаражатының көлеміне байланысты айқындалады.</p>
Бағдарламаны жүзеге асырушылар	<p>Қостанай облысының әкімдігі, қала әкімдігі; Коммуналдық қалдықтарды жинау, шығару, кәдеге жарату және кәдеге жарату жөніндегі субъектілер; Мемлекеттік мекемелер, әлеуметтік нысандар, заңды тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, ҮЕҰ, халық және басқа да мүдделі тұлғалар.</p>
Кезең	<p>5 жыл: 2024-2028 жж</p>

КІРІСПЕ

Арқалық қаласы – Қостанай облысындағы аудандық маңызы бар қала. 2023 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша облыс халқының саны 830,3 мың адамды құрады, оның ішінде 517,1 мың адам (62,3%) – қала тұрғындары, 313,2 мың адам (37,7%) – ауыл тұрғындары. Арқалық қаласының халқы - 38 436 адам.

Осы Коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің (бұдан әрі – ҚР ЕК) 365-бабына сәйкес әзірленген. Бағдарлама ұлттық стратегиялық, бағдарламалық және тұжырымдамалық құжаттардың басымдықтарын, сондай-ақ халықаралық тәжірибені ескере отырып әзірленді.

Бағдарламаны әзірлеу барысында Арқалық қаласының коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеудің ағымдағы жағдайына талдау жүргізілді, проблемалар анықталды және қоршаған ортаны қорғау заңнамасына сәйкес коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіруге бағытталған іс-шаралар кешені әзірленді.

Бағдарламаны іске асыру Арқалық қаласында коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіруге, атап айтқанда, коммуналдық қалдықтарды бөлек жинау, тасымалдау, қайта өңдеу жүйесін дамытуға, қалдықтарды кәдеге жарату және кәдеге жарату үлесін арттыруға әкеледі, кәдеге жарату үшін жіберілетін қалдықтардың көлемін қысқарту және қалдықтарды басқару туралы халықтың хабардарлығын арттыру. Бағдарламаны іске асыру Арқалық қаласы мен Қостанай облысында коммуналдық қалдықтардың қоршаған ортаға теріс әсерін барынша азайтуға және Қазақстан Республикасының коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы ұлттық көрсеткіштеріне қол жеткізуге мүмкіндік береді.

1. АРҚАЛЫҚ ҚАЛАСЫНДАҒЫ КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ ЖАҒДАЙЫНА ТАЛДАУ

1.1. Қала жағдайының жалпы сипаттамасы

Қала әкімшілігіне (қала әкімдігіне) қарасты ауылдық елді мекендермен бірге қаланың жер көлемі 15587 км² құрайды.

Қала құрамына 18 ауылдық елді мекен кіреді, оның ішінде:

18 ауыл: Аққошқар, Ангарское, Ашутасты, Восточное, Екідин, Жаңақала, Лехтал, Көктау, Матросово, Мирное, Молодежное, Үштөбе, Фурманово, Целинное, Қайыңды, Қызылжұлдыз, Алуа, Родина.

4 ауылдық округі: Қайыңды (Қайыңды, Қызылжұлдыз және Алуа ауылдары), Молодежный (Молодежное және Матросово ауылдары), Ашутасты (Ашутасты және Аққошқар ауылдары) және Родинский (Родина және Мирное ауылдары).

1. Аққошқар ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 147 адам тұрды.

2. Аңғар ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 270 адам тұрды.

3. Ашутасты ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 1550 адам тұрды.

4. Восточный ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 952 адам тұрды.

5. Екідің ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 257 адам тұрды.

6. Әбдіғапар Хан ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 276 адам тұрды.

7. Жалғызтал ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 252 адам тұрды.

8. Коктау ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 215 адам тұрды.

9. Матросов ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 95 адам тұрды.

10. Мирное ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 50 адам тұрды.

11. Молодожный ауылы Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 219 адам тұрды.

12. Үштөбе ауылы Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 280 адам тұрды.

13. Фурманов ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 1444 адам тұрды.

14. Целинное ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 230 адам тұрды.

15. Қайыңды ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 162 адам тұрды.

16. Алуа ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 25 адам тұратын.

17. Родина ауылы, Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 2813 адам тұрды.

18. Қызылжұлдыз ауылы. Қостанай облысы. 2023 ж. мәліметіне сәйкес ауылда 180 адам тұратын.

Қалдық деректеріне шолу

Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің (бұдан әрі – ҚР ЭГТРМ) деректері бойынша Қазақстанда жыл сайын 4,5-5 млн қатты тұрмыстық қалдықтар (бұдан әрі – ҚТҚ) түзіледі. Ұлттық статистика бюросының мәліметі бойынша, жыл сайын коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару 3,5-4,0 млн тоннаны құрайды.

Қазақстан Республикасы Экономикалық даму министрлігінің 2021 жылға арналған мәліметтері бойынша республика бойынша тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығару бойынша қызметтердің 82%-ы қамтамасыз етілген. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімінің мәліметі бойынша, 2022 жылға Арқалық қаласы бойынша тұрғындарды қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығарумен қамту 75 пайызды құрайды.

Статистикалық мәліметтерге сүйенсек, Арқалық қаласында жылына орта есеппен 10-12 мың тонна тұрмыстық қалдықтар пайда болады.

Арқалық қаласындағы тұрмыстық қалдықтардың пайда болу көздеріне жеке шаруашылықтар, көпқабатты үйлер, әкімшілік ғимараттар, коммерциялық кәсіпорындар, кәсіпкерлік орталықтар, өнеркәсіптік кәсіпорындар мен қоғамдық ұйымдар, мемлекеттік мекемелер, балабақшалар, мектептер, ауруханалар, ауылшаруашылық құрылымдары, сауда мекемелері, базарлар және т.б. коммуналдық қалдықтар пайда болатын орындар.

2023 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Арқалық қаласында 19 қалдық полигоны, оның ішінде 1 қатты тұрмыстық қалдықтар полигоны (жер пайдалану құқығы тіркеумен "Тазарту-Арқалық" ЖШС-не берілген) және 18 ауылдық полигон бар. (бекітілмеген, иесіз).

Арқалық қаласындағы полигондарды басқару бойынша негізгі оператор "Тазарту-Арқалық" ЖШС болып табылады. Бұл кәсіпорынның қызмет түрі қауіпті емес қалдықтарды жинау болып табылады.

Кесте 1. Коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы инфрақұрылымның жай-күйі туралы жалпы ақпарат

	Көрсеткіштер	Өлшем бірлігі	Саны		
			2020	2021	2022
1	Қоқыстарды тасымалдауға арналған арнайы техника т.к.:		6	8	8
	Камаз қоқыс таситын көлік	бірлік	2	2	2
	Камаз самосвалы	бірлік	1	2	2
	Тиегіш МТЗ 82 (кун)	бірлік	1		1
	Сантехник	бірлік	1	1	1
	ЗИЛ (жер сыпырғыш)	бірлік	1		
2	Жыл сайынғы коммуналдық қалдықтарды кәдеге жарату	тонна	10100	12888,93	10856,97
3	Жабдықталған жаттығу алаңдары	бірлік	1	1	1
4	Жабдықталмаған полигондар (қоршаусыз, жарықтандырыусыз, қалдық газдарды жоюсыз)	бірлік	17	17	17

Қостанай облысында 2022 жылдың қорытындысы бойынша өңдеу және кәдеге жарату үлесі 18,2%-ды құрады, бұл 2021 жылдың сәйкес деңгейінен (17,7%) 0,5%-ға жоғары, бірақ республикалық көрсеткіштен (24%) төмен.

Арқалық қаласында коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу деңгейі шамамен 2%-ды құрайды. Коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу пайызының төмен болуының себебі – қажетті шикізаттың тұрақты көлемінің болмауына байланысты рентабельділік. Халықтың төмен тығыздығы және ауылдар арасындағы үлкен қашықтық қайталама шикізатты өңдеу кезінде рентабельділіктің артуына ықпал етпейді.

2023 жылы ғарыштық мониторинг шеңберінде Қостанай облысында 358 полигон анықталды, оның тек 94 пайызы (336 полигон) жойылды. Арқалық қаласында қыста өздігінен қоқыс үйінділері қалыптасады. Спонтанды қоқыстарды жою көктемде және жазда болады. 2022 жылға қарай барлық табиғи полигондар жойылды.

2-кесте. Арқалық қаласында 2020-2022 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды/ҚТҚ жинау (генерациялау), қайта өңдеу және кәдеге жарату.

№	Атауы	Бірлік өлшемдері	Жылдар		
			2020	2021	2022
1	Жинау (пайда болу)				
1.1	Арқалық	тонна	10100	12888,93	10856,97
2	Қайта өңдеу				
2.1	Арқалық, оның ішінде	тонна	-	-	-
3	Көму				
3.1	Арқалық	тонна	10100	12888,93	10856,97

Ұлттық статистика бюросының мәліметі бойынша, қайта өңдеуге бөлек жиналған және сұрыпталған қалдықтар жатады, кейін олар өңдеу үшін үшінші тұлғаларға берілді.

Ұлттық статистика бюросының мәліметі бойынша, соңғы екі жылда пайда болған коммуналдық қалдықтардың 98 пайызы қатты тұрмыстық қалдықтар полигонына жіберілсе, тек 1-2 пайызы ғана қалпына келтіру үшін бөгде ұйымдарға жіберілген.

Қатты тұрмыстық қалдықтардың морфологиялық құрамы

Әдістемеге сәйкес қатты тұрмыстық қалдықтардың морфологиялық құрамы келесі жіктеуге жатады: тамақ қалдықтары (көкөністер, жемістер және т.б.); қағаз және картон; полимерлер (пластик, пластмасса); шыны; қара металдар; түсті металдар; тоқыма; ағаш; қауіпті қалдықтар (батареялар, құрғақ және электролиттік аккумуляторлар, еріткіштерге арналған ыдыстар, бояулар, сынап шамдары, телевизиялық сурет түтіктері және т.б.); сүйектер, былғары, резеңке; құрамдас бөліктерді (ұсақ құрылыс қалдықтары, тастар, көше қоқыстары және т.б.) алып тастағаннан кейін коммуналдық қалдықтардың қалдығы және т.б.

МЦЗТ зерттеуіне сәйкес (2020 ж.), республика бойынша қатты тұрмыстық қалдықтардың морфологиялық құрамының орташа көрсеткіштері келесідей: тамақ

қалдықтары (37,2), пластмасса (16,2%), макулатура (11,1%) (1-сурет). Бұл ретте маңызды бөлігі (11%) құрамдас бөліктерді (ұсақ құрылыс қалдықтары, тастар, көше қалдықтары және т.б.) алып тастағаннан кейін коммуналдық қалдықтардың қалдығы ретінде жіктеледі.

Осы зерттеуге сәйкес, көптеген қалаларда коммуналдық қалдықтардың негізгі үлесін биологиялық ыдырайтын (тамақ) қалдықтары құрайды.

Арқалық қаласында соңғы жылдары қатты тұрмыстық қалдықтардың морфологиялық құрамын зерттеу жұмыстары жүргізілмеген. Арқалық қаласындағы коммуналдық қалдықтардың морфологиялық құрамын зерттеу қажет.

Коммуналдық қалдықтарды қалыптастыру және жинақтау нормалары мен тарифтері

Арқалық қаласы бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының нормативтері Арқалық қаласы мәслихатының 2022 жылғы 6 қыркүйектегі № 140 шешімімен қабылданды.

Кесте 3. Арқалық қаласы бойынша қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау және шығару тарифі

Атауы	Есеп бірлігі	Айлық құны (теңге)
жеке тұлғаларға, абаттандырылған үй шаруашылықтарына	1 тұрғын	330
абаттандырылмаған үй шаруашылықтарындағы жеке тұлғалар үшін	1 тұрғын	337,13
Бірлікке жылдық тариф (көлем)	1 м3	2140,51

Жалпы, Қазақстанда тариф 84 теңгеден 550 теңгеге дейін өзгереді. Ең жоғары тарифтер Алматы (553 теңге) және Көкшетау (500 теңге) қалаларында. Ең төменгі көрсеткіш Тараз (84 теңге), Түркістан (105 теңге), Жезқазған (110 теңге), Шымкент (171 теңге) және Ақтөбе (180 теңге) қалаларында.

Арқалық қаласы бойынша қабылданған тариф Қазақстан Республикасы бойынша орташа болып саналады.

1.2. Қалдықтарды басқарудың қолданыстағы жүйесін бағалау

1.2.1 Жинау, жинақтау және бөлек жинау

Арқалық қаласында коммуналдық қалдықтарды жинау және жинақтау контейнерлік алаңдарда орналасқан контейнерлерде жүзеге асырылады.

Мемлекеттік мекемелердің, әлеуметтік нысандардың, жеке және коммерциялық кәсіпорындардың жеке ғимараттарда өздерінің контейнерлері болуы және коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару бойынша келісім-шарттар жасауы мүмкін, кесте келісімге сәйкес белгіленеді. Жалғыз талап – коммуналдық қалдықтарды жинауға және шығаруға жауапты субъектілер Қазақстан Республикасы Экономикалық даму және сауда министрлігінің реестріне енгізілуі тиіс.

Егер заңды тұлғалар тұрғын үйлерде орналасса және олар ортақ контейнер алаңын пайдаланса. Бұл ретте мұндай ұйымдар осы сайтқа қызмет көрсететін ұйыммен конкурс нәтижелері бойынша, яғни әкімдіктер айқындайтын шарттар жасасуы тиіс. Алайда заңды тұлғалар тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығару бойынша келісім-шарт жасаса бермейді.

Жинаудың төмен қамтылуы және шығару қалада рұқсатсыз қоқыс тастауға әкеледі. Тек халықпен ғана емес, заңды тұлғалармен де жұмысты күшейту қажет.

Кесте 4. Контейнер алаңдары мен контейнерлер туралы ақпарат

Атауы	Контейнер алаңдары (КА), бөліктер	Контейнерлер, бөліктер	Ескерту
Барлығы Арқалық қ. Олардың ішінен:	137	402	
"Тазарту-Арқалық" ЖШС	137	402	35% жаңартуды қажет етеді

Қала бойынша барлығы 137 контейнерлік алаң бар. Басқару пультін жөндеумен қала әкімдігі айналысады.

Контейнерлер коммуналдық қалдықтарды жинайтын және шығаратын кәсіпкерлік субъектілеріне, "Тазарту-Арқалық" ЖШС-не тиесілі. Контейнерлерді және басқа да қажетті инфрақұрылымдарды жөндеу, ауыстыру, сатып алуды мамандандырылған компаниялар өз қаражаты есебінен жүзеге асырады. Бүгінгі таңда аталған субъектілердің ақпараты бойынша контейнерлік парктің 35 пайызы жаңартуды қажет етеді.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес (365-бап, 4-тармақ, 10-тармақ) қаланың жергілікті атқарушы органы жинау, тасымалдау, сұрыптау, қалпына келтіру жұмыстарымен айналысатын кәсіпкерлік субъектілері үшін қажетті инфрақұрылымды құруды және пайдалануды қамтамасыз етеді және қалдықтарды кәдеге жарату. Алайда бұл норма әкімдік тарапынан орындалмай отыр. ҚШМ барлық қажетті құрал-жабдықтарды, контейнерлерді және қоқыс шығаратын көліктерді өз қаражатына сатып алады.

Бөлек жинақ

Қайта өңдеуге болатын материалдарды бөлек жинау үшін ландшафты сектордағы кейбір КА контейнерлермен жабдықталған: ПЭТ бөтелкелері мен макулатураға арналған торлар/контейнерлер. Контейнерлер мен қоқыс тасымалдайтын көліктерді қалалық әкімдік қоқыс жинайтын компанияларға сенімгерлік басқаруға берді.

Кейбір бақылау орындарында орнатылған ПЭТ бөтелкелері мен макулатураға арналған торлар/контейнерлер "Тазарту-Арқалық" ЖШС-не тиесілі. Торлар мен ыдыстар біркелкі емес, олардың күйі мен таңбалары әртүрлі.

Абаттандырылмаған секторда қоқыс бөлінбейді, өйткені бөлек жинауға арналған контейнерлер жоқ.

Бөлек жиналған қайталама шикізат қалпына келтіру үшін қайта өңдеу пункттеріне немесе мамандандырылған қайта өңдеу компанияларына сатылады.

Бізде заңды тұлғалар үшін бөлек жинақты енгізу туралы ақпарат жоқ. Бірақ Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне (321-баптың 2-тармағы) сәйкес 2021 жылдан бастап қалдықтарды жинау жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын тұлғалар осы Кодекстің талаптарына сәйкес қалдықтардың бөлек жиналуын қамтамасыз етуге міндетті екені белгіленген. Яғни, ҚШМ бөлек жинауды ұйымдастыруы керек.

Жалпы, контейнерлік орындарды тексеру барысында тұрғындардың аралас күйдегі қалдықтарды бөлек жинауға арналған контейнерлерде сақтайтыны және сұрыпталмайтыны анықталды. Бөлек жинау туралы халықпен түсіндіру жұмыстарын күшейту қажет.

Арқалық қаласына іссапар барысында нормативтік құжаттама талаптарына сәйкестігін бағалау мақсатында контейнерлік алаңшалар (КА) тексерілді. Нәтижелердің талдауы көрсетілген 1-қосымша.

Бақылау пунктінде жүргізілген талдау нәтижелері бойынша мыналар анықталды:

- Кейбір бақылау-өткізу бекеттері тозығы жеткен, бір жағында ғана қоршаулар бар, т.б.

- КА қатты жабынның сызаттар мен жарықтар бар, бұл инфильтрацияның топыраққа енуіне мүмкіндік береді.

- Бақылау пунктінде аралас қалдықтарды сақтау үшін ескі, тот басқан, ойық ыдыстар (0,75 м³) пайдаланылады.

- Кейбір бақылау-өткізу пункттерінде қайталама шикізатты бөлек жинауға арналған контейнерлер жоқ.

- Бақылау пунктінің айналасында құрылыс қалдықтарын, ҮГҚ және ЭЭЖҚ, шиналар, көшелер мен аулалардағы қалдықтарды рұқсатсыз сақтау бар.

Жөндеуді қажет ететін учаскелердің нақты санын анықтау үшін барлық КА түгендеу жүргізу және учаскелерді қайталама шикізатты бөлек жинауға арналған контейнерлермен қамтамасыз ету ұсынылады.

1.2.2 Тасымалдау

Арқалық қаласы бойынша коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару кәсіпорындарының саны 1 кәсіпорынды құрады.

Тұрғындардан коммуналдық қалдықтарды шығару абаттандыру ережелеріне сәйкес жоспарлы және тұрақты негізде жүзеге асырылады.

Қаладағы коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару бойынша негізгі шаруашылық субъектісі "Тазарту-Арқалық" ЖШС болып табылады. Бұл ретте "Тазарту-Арқалық" ЖШС абаттандырылғын да, абаттандырылмаған да тұрғындарға, заңды тұлғаларға да қызмет көрсетеді.

"Тазарту-Арқалық" ЖШС базасы, жөндеу шеберханалары, көліктері бар. Қоқыс таситын көліктер GPS трекерлерімен жабдықталмаған.

ҚР ЭК (337-бап) сәйкес, қалдықтарды жинау, сұрыптау және тасымалдау, қауіпті емес қалдықтарды қалпына келтіру және жою жөніндегі кәсіпкерлік қызметті жоспарлайтын немесе жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері ҚР ЭГТРМ қызметтің басталғаны туралы хабарламаны ұсынуы тиіс.

Қауіпсіз қалдықтарды жинау, сұрыптау және тасымалдау жөніндегі қызметті жүзеге асырудың басталғаны туралы хабарламаны ұсынған Қазақстан Республикасының ЭГТРМ кәсіпкерлік субъектілерінің тізіміне "Тазарту-Арқалық" ЖШС кіреді.

Кесте 5. Тұрғындардан коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару бойынша кәсіпорындар туралы мәліметтер

КО жинау және әкету бойынша субъектілер	"Тазарту-Арқалық" ЖШС
Нарық үлесі (болжалды)	100 %
23.10.2022 ЭГТРМ тізілімінде бар болуы	Бар
Жүргізілген іс-шаралар	Қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару , қайта өңделетін материалдарды жинау және полигонды пайдалану
Абоненттер саны (адам)	абаттандырылған қор– 20 000 жеке тұлға
	абаттандырылмаған қор – 5000 жеке тұлға

4-кестеде келтірілген мәліметтерге сәйкес, 2023 жылғы 1 қазандағы жағдай бойынша есептеулер Арқалық қаласында ресми түрде тұратын 38 мың адамның 25 мыңға жуығын қамтиды. Қалған 13 мыңы тұрмыстық қатты қалдықтарды жинап, шығарғаны үшін ақша төлемейді. Бұл ҚШК пәтерлер мен үйлерде тұратын тұрғындардың нақты санын білмейтіндігімен байланысты, өйткені ҚШК тұрғылықты жері бойынша тіркелген азаматтардың саны туралы өзекті ақпаратқа қол жеткізе алмайды. Осыған байланысты қатты тұрмыстық қалдықтарды жинауға және шығаруға шот-фактуралар жиі қате жазылады, себебі Тариф бір тұрғынға есептеледі.

Абоненттік қарыз мәселесі де бар. Яғни, қамтылған 25 мың адамның 70 пайызы ғана төлейді. Өйткені, қалдықтарды жинаумен айналысатын мекеме өкілдерінің мәліметі бойынша, Арқалық қаласында тұрмыстық қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару қызметтеріне ақы төлеу бойынша қарыз шамамен 30%-ды құрайды .

Бұл мәселені шешу үшін 2021 жылдан бастап Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне (365-бап, 4-тармақ, 13-тармақ) сәйкес, жергілікті атқарушы органдардың құзыретіне коммуналдық қалдықтарды жинаумен айналысатын ұйымдарға қолжетімділікті қамтамасыз ету кіреді, тұрғылықты жері бойынша тіркелген азаматтардың санын анықтау мақсатында халықты тіркеу туралы мәліметтер.

Осылайша, Арқалық қаласындағы қатты тұрмыстық қалдықтарды жинайтын және шығаратын субъектілерге олардың қызметтері үшін дұрыс есеп айырысуы үшін халықты тіркеу туралы ақпаратқа қолжетімділікті қамтамасыз ету қажет.

Бүгінде Арқалық қаласында тұрғындар үшін бірыңғай есепшот жүйесі жоқ. Жинау және шығару бойынша мамандандырылған субъектілер өздері қолхат жасап, халықтан ақша жинап, жазылымдық қарыз мәселелерін өздері шешуге тырысады.

Барлық мемлекеттік қызметтер бойынша бірыңғай есеп айырысу-қаржы орталығын құруды қарастыру қажет, бұл қаражаттың ашықтығы мен жиналуын арттырады.

ҚР ЭК (367-бап, 3-тармақ) бойынша тұрғын үйлерде тұратын жеке тұлғалар мемлекеттік шарттар негізінде орталықтандырылған жүйені пайдалануға және бекітілген тарифтер бойынша қызметтерге ақы төлеуге міндетті. Халықпен жинау және әкетуге жеке шарттар жасасу тәжірибесін қайта қарап, жария шарт жасасуға көшу қажет. ЖАМ және ҚШМ жария келісімді өз веб-сайттарында орналастырып, халықты ақпараттандыру жұмыстарын жүргізуі қажет.

1.2.3 Сұрыптау, өңдеу

Қалдықтарды сұрыптау желісі

Қалада қоқыс сұрыптайтын желі жоқ. Қалдықтарды сұрыптау желілерін енгізудің орындылығы мен экономикалық тиімділігін одан әрі зерделеу қажет.

Полигонда сұрыптау

Қазіргі уақытта контейнерлердегі қалдықтар қолданыстағы қатты тұрмыстық қалдықтар полигонына тасымалданады, онда қалдықтар қолмен сұрыпталады. Полигон "Тазарту-Арқалық" ЖШС-нда сенімгерлік басқаруда.

Қара металл сынықтары, түсті металдар (негізінен алюминий консервілері), ПЭТ бөтелкелер, картон, қағаз қалдықтары және автокөлік дөңгелектері қолмен сұрыпталады. Сұрыптаудан кейін қайта өңделетін заттар бумаларға престеледі және делдалдарға сатуға дайындалады. Бұл делдалдар қайталама шикізатты Алматы, Қостанай және Астана қалаларында орналасқан мамандандырылған өңдеушілерге сатады.

Аралас қатты тұрмыстық қалдықтардың басым бөлігі сұрыптаусыз (98%) кәдеге жаратылады. Полигонда өте аз ғана бөлігі сұрыпталады, шамамен 1-2%.

Қайта өңдеу

Бөлек жинау кезінде жиналған, сондай-ақ сұрыптау сызығына түскен қайта өңделетін материалдар одан әрі қолмен сұрыпталады, дестелерге престеледі және сату үшін сақталады.

Арқалық қаласының аумағында өңдеуші кәсіпорын жоқ. Барлық жиналған қалдықтар делдалдық кәсіпорындарға беріледі.

Өңдеу зауыттарында пластмасса жуылады, қажетті фракцияға дейін ұсақталады және иілгіштер алынады.

1.2.4 Көму

Арқалық қаласында 1 полигон және 18 заңсыз полигон бар, оның ішінде 1 бірлік (5,26%) экологиялық және санитарлық талаптар мен нормаларға сәйкес келеді.

Бүгінде қалалық тұрмыстық қалдықтар қаладағы жалғыз қатты тұрмыстық қалдықтар полигонында көміліп жатыр. Қалалық қоқыс алаңына бөлінген жер көлемі 10,438 гектарды құрайды. Полигон "Тазарту-Арқалық" ЖШС меншігі болып табылады. Пайдалануға берілген жылы – 2004 жылдың тамызы. Есепті пайдалану мерзімі – 50 жыл. ҚТҚ полигоны Арқалық қаласында орналасқан, қатты тұрмыстық қалдықтар полигонын ұйымдастыру үшін Арқалық қаласының әкімдігі тұрақты жер пайдалануға ескі қатты тұрмыстық қалдықтар карьерін бөлді. Жер учаскесін беру мерзімін ұзарту туралы Қаулы – 07.07.2020 № 241. Сыйымдылығы – 500 000 тонна.

Экологиялық рұқсат 2027 жылдың соңына дейін жарамды.

1.3. Қалдықтардың жекелеген түрлерін басқару жүйесін талдау

Коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттері

Құрамында сынап бар шамдардың қалдықтары

Арқалық қаласында құрамында сынап бар шамдар (бұдан әрі – СБШ) және жеке тұлғалар өндіретін қуат көздерінен қалдықтарды жинауға арналған 10 контейнер бар. Жыл сайын әкімдік ашық сатып алуды пайдалана отырып, СБШ әкетуге келісім-шарттар жасайды.

"Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы" Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 13 қаңтардағы № 541-IV Заңына сәйкес республикалық маңызы бар қалалардың, астаналардың жергілікті атқарушы органдары және аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті атқарушы органдары) халық пайдаланған құрамында сынап бар энергия үнемдейтін шамдарды кәдеге жаратуды ұйымдастыруға жауапты.

Заңды тұлғалар шығарған құрамында сынап бар шамдардың қалдықтарын арнайы компаниялар келісім-шарт негізінде кәдеге жаратуы тиіс.

Бүгінгі күні Арқалық қаласында құрамында сынап бар шамдарды кәдеге жарату бойынша қызметтер жергілікті кәсіпорындармен көрсетілмеген.

Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылықта Арқалық қаласы бойынша СБШ қалыптасу, жинау және өндеу көлемі туралы деректер жоқ.

Тұрғындар үшін СБШ жинау және кәдеге жарату жүйесін жетілдіру және заңды тұлғалардың ҚР ЭК 365-бабының талаптарын сақтауына бақылауды күшейту қажет.

Электр және электронды жабдықтардың қалдықтары

Жеке тұлғалар шығаратын электр және электрондық жабдықтардың (бұдан әрі - ЭЭЖК) қалдықтарын басқару жүйесі жоқ.

Жеке тұлғалар түзген ЭЭЖК қатты тұрмыстық қалдықтарға арналған контейнерлерге тасталады, содан кейін қалдықтарды жинау ұйымдарымен қатты

тұрмыстық қалдықтар полигонына тасымалданады, ол жерге көміліп, қоршаған ортаға зиян келтіреді.

Полигон жағдайында ЭЭЖҚ коррозияға және тотығуға ұшырайды, сонымен қатар әртүрлі ауыр металдар бар, сондықтан оларды қатты тұрмыстық қалдықтар полигонына шығаруға тыйым салынады.

Заңды тұлғалар шығарған электр және электрондық жабдықтардың қалдықтарын мамандандырылған компаниялар келісім-шарт негізінде кәдеге жаратуы тиіс.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 365-бабына сәйкес, коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдас бөліктері (ЭЭЖҚ, құрамында сынап бар қалдықтар, батареялар, аккумуляторлар және басқа да қауіпті компоненттер) бөлек жиналып, мамандандырылған кәсіпорындарға қайта қалпына келтіру үшін берілуі тиіс деп белгіленген.

Арқалық қаласында ЭЭЖҚ қайта өңдеу қызметі көрсетілмейді.

Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығында Арқалық қаласы бойынша ЭЭЖҚ жинау және өңдеу көлемі туралы деректер жоқ.

Осылайша, жергілікті атқарушы билік органдарына халық үшін ЖАО жинау және кәдеге жарату жүйесін ұйымдастыру және заңды тұлғалардың ҚР ЭК 365-бабының талаптарын сақтауына бақылауды күшейту қажет.

Көлемді қалдықтар

Арқалық қаласының аумағында ірі көлемдегі қалдықтар (бұдан әрі – ІКҚ) (тұрмыстық техника, жиһаз және т.б.) оларды жинау және шығару үшін арнайы орындар болмағандықтан бөлек жиналмайды. ІКҚ-лар контейнер алаңына жеткізіледі.

КҚБ-ны алып тастауды "Тазарту-Арқалық" ЖШС жүзеге асырады. ҚТҚ қатты қалдықтар полигонына тасымалданады.

ЖАО қалдықтарды кәдеге жарату үшін жинау орындарын және қалдықтардың осы түрлерін тасымалдайтын мамандандырылған компанияны анықтауы керек.

Құрылыс қалдықтары

Тұрғындардың құрылыс қалдықтары да жалпы қатты тұрмыстық қалдықтар ағынына жиналып, оларды жинайтын арнайы орындар болмағандықтан, қолданыстағы полигонға көмуге жіберіледі.

Тұрғындардан құрылыс қалдықтарын шығарумен ешкім айналыспайды. Олар КА жинақталады және КА қызмет көрсететін ҚШМ оларды аралас қалдықтармен қатты тұрмыстық қалдықтар полигонына тасымалдайды.

Заңды тұлғалардың құрылыс қалдықтары өндірістік қалдықтар полигонына түседі.

Құрылыс қалдықтарын тасымалдауды заңды тұлғалар дербес немесе келісім бойынша үшінші тұлғалар жүзеге асырады. Жеке тасымалдаушылардың қызметтерінің құны құрылыс қалдықтарының көлеміне, тиеу қажеттілігіне, қалдықтарды полигонға жеткізу фактісін растайтын құжаттарды ұсыну қажеттілігіне және т.б. байланысты келісім бойынша белгіленеді.

2021 жылдан бастап (ҚР Экологиялық кодексінің 351-бабы) құрылыс қалдықтарын кәдеге жаратуға тыйым салынды.

Экологиялық заңнамаға сәйкес, құрылыс немесе жылжымайтын мүлікті жөндеуді жүзеге асыратын жеке тұлғалар құрылыс қалдықтарын жергілікті атқарушы органдар ұйымдастырған арнайы орындарға өз бетінше шығаруы тиіс.

ЖАО құрылыс қалдықтарын жинау үшін арнайы пункттер ұйымдастырып, тұрғындардан құрылыс қалдықтарын тасымалдайтын мамандандырылған компанияны анықтауы қажет.

Тамақ қалдықтары

Қазіргі уақытта Арқалық қаласында қатты тұрмыстық қалдықтардың тағамдық фракциясын өңдеу бойынша тәжірибелер мен қуаттар жоқ. Барлық биологиялық ыдырайтын қалдықтар, соның ішінде тамақ қалдықтары, көше сыпырулары және қатты қалдықтардың бөлігі ретінде бақша қалдықтары қатты қалдықтар полигонында аяқталады. Қатты тұрмыстық қалдықтар полигонында тамақ қалдықтарына тыйым салу талабы орындалмайды. Полигондағы газ, соның ішінде биологиялық ыдырайтын қалдықтардың ыдырауы кезінде пайда болатын тұтанғыш метан, полигондарда өрт пен жарылысқа әкелуі мүмкін.

Осылайша, биологиялық ыдырайтын (азық-түлік) қалдықтарын кәдеге жарату және қайта өңдеу Арқалық қаласындағы қалдықтарды басқару жүйесін дамытудың қазіргі бағыттарының бірі болып табылады.

ЖАО органикалық коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды және оларды қалпына келтіруді ынталандыру бойынша күш-жігерді күшейтуі керек, оның ішінде компосттау және тамақ қалдықтарын кәдеге жаратуға тыйым салу талаптарының сақталуын бақылау арқылы.

Осылайша, қалдықтардың жекелеген түрлерін басқарудағы ағымдағы жағдайды талдау нәтижесінде негізгі проблемаларды анықтауға болады:

- Шығарылатын қалдықтар туралы толық және сенімді ақпараттың жоқтығы (СБҚ, ЭЭЖҚ, тамақ қалдықтары және т.б.).

- Тұрғындар үшін қауіпті қалдықтарды бөлек жинау (құрамында сынап бар шамдар мен қуат көздері) жоқ.

- Жеке тұлғалардан ЭЭЖҚ бөлек жинау жүргізілмейді.

- Полигонда ЭЭЖҚ және СБҚ-ны жою.

- Тұрғындардан азаматтық және құрылыс қалдықтарын жинау және тасымалдау жүйесінің жоқтығы.

- Биологиялық ыдырайтын қалдықтарды, соның ішінде тамақ қалдықтарын, көше сыпыруларын, қатты тұрмыстық қалдықтардың бөлігі ретінде бақша қалдықтарын және т.б. жинау жүйесінің болмауы.

1.4. Коммуналдық қалдықтарды басқарудағы ағымдағы жағдайды талдаудың қорытындылары

Арқалық қаласындағы коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жағдайын талдау нәтижелері бойынша барлық процестер, атап айтқанда, коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару, бөлек жинау, сұрыптау, қайта өңдеу және қалдықтарды көму жақсартуды талап етеді.

Бағдарлама шеңберінде коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру және келесі ең проблемалы мәселелерді шешу қажет:

1. Кейбір контейнер алаңдары санитарлық талаптарға сай емес, қоршаулар жоқ, қатты бетінде жарықтар бар және т.б.
2. Контейнерлердің тозуы, аралас қалдықтарды сақтау үшін ескі, тот басқан, ойық контейнерлерді пайдалану.
3. Кейбір КА қайталама ресурстарды бөлек жинауға арналған контейнерлердің болмауы.
4. Коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін жинау жүйесінің жоқтығы (СБҚ, ЭЭЖҚ, ІКҚ және құрылыс қалдықтары).
5. Қалдықтарды басқару саласындағы халықтың хабардарлығы мен мәдениетінің төмендігі
6. Тұрғындардың КА жағдайына және коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметтеріне қанағаттанбауы және наразылығы.
7. Заңды тұлғалардың тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығарумен толық қамтылмауы. Заңды тұлғалардың тұрмыстық қатты қалдықтарды шығаруға келісім жасаудан бас тартуы. Заңды тұлғалардың қатты тұрмыстық қалдықтарды жеке тұлғаларға арналған контейнерлерге бақылаусыз орналастыруы.
8. ПИК жалдаған тазалаушылардың жеке тұлғаларға арналған контейнерлерге үй ішіндегі көше қалдықтарын бақылаусыз орналастыруы.
9. Ескірген технология мен жабдықтар.
10. Қалдықтарды қайта өңдеу үлесі төмен. Қалдықтарды кәдеге жарату көрсеткіші небәрі 1-2%, қалдықтардың 98% қатты тұрмыстық қалдықтар полигонына шығару үшін жіберіледі.
11. Құрылыс және тамақ қалдықтарын қайта өңдеуге болмаулығы.
12. Қоршаған ортаға және Арқалық қаласының тұрғындарының денсаулығына кері әсерін тигізетін атмосфераға шығарындылар.
13. Полигонда қоқыс газын жинау және қайта өңдеу технологиялары жоқ, бұл полигондағы парниктік газдар шығарындыларының көлеміне теріс әсер етеді.
14. 18 тіркелмеген иесіз полигон.
15. Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және көму бойынша көрсетілетін қызметтер үшін жинаудың төмен көрсеткіштері.

16. Сондай-ақ тұрмыстық қатты қалдықтарды шығару қызметтері үшін ақы алу және жеке тұлғалармен өзара есеп айырысуда проблемалар бар. ҚШМ-да жеке тұлғалар саны туралы нақты деректер жоқ.

17. ҚШМ қызметін бақылау және бақылау механизмінің болмауы.

18. Бірыңғай есеп айырысу орталығының болмауы.

19. Халықпен жеке шарттар жасасу, жария шартты қолдану тәжірибесін қолданбау.

20. Коммуналдық қалдықтардың морфологиялық құрамы бойынша зерттеулердің болмауы.

21. Спутниктік навигация жүйесі бар көліктерде жабдықтың болмауы.

1.5. Коммуналдық қалдықтарды басқару секторындағы күшті және әлсіз жақтарды, мүмкіндіктер мен қауіптерді талдау

Коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін объективті талдау үшін оның күшті және әлсіз жақтарын, сондай-ақ бар мүмкіндіктер мен қауіптерді нақты анықтау қажет.

Кесте 6. Күшті және әлсіз жақтарды, мүмкіндіктер мен қауіптерді талдау

Мықты жақтары	Әлсіз жақтары
- ҚСК құрылысы және іске қосылуы	- Коммуналдық қалдықтарды жинау мен шығарудың төмен қамтылуы. - тұрғындардан коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін жинау жүйесінің жоқтығы - Қалдықтарды қайта өңдеу үлесі төмен - Халықтың тарифтер бойынша қарызы
Мүмкіндіктер	Қауіп-қатер
- ҚТҚ жинау және өңдеу жүйесін әзірлеуге бизнестің қызығушылығы - Заманауи технологиялардың болуы, азық-түлік қалдықтарын компосттауға арналған кондырғылардың кең спектрі, құрылыс қалдықтарын өңдеу және т.б. - Бөлек жинауды енгізу және азық-түлік және құрылыс қалдықтарын өңдеу бойынша бизнесті дамытудың әлеуеті зор.	-Климаттың өзгеруіне әсер ететін қатты тұрмыстық қалдықтар полигонының атмосфераға шығарындылары.

2. КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ МӘСЕЛЕЛЕРІН РЕТТЕЙТІН ҰЛТТЫҚ ЗАҢНАМА

2.1. Қазақстан Республикасының қалдықтарды басқару саласындағы саясаты және стратегиялық құжаттары

Қазақстан Республикасының қалдықтарды басқару саласындағы саясаты Қазақстан Республикасының "жасыл" экономикаға көшу тұжырымдамасымен (2013 ж.) және " Жасыл Қазақстан" Ұлттық жобасымен (2021 ж.) айқындалады.

Өңдеу және кәдеге жарату үлесі: Ақтөбе, Шығыс Қазақстан, Жамбыл және Қарағанды облыстарының, Нұр-Сұлтан, Алматы және Шымкент қалаларының әкімдіктері	21,0	24,0	27,0	30,0	34,0		
- ҚТҚ (түзілу көлеміне қарай)	38,0	40,0	42,0	44,0	46,0		
- өндірістік қалдықтар (түзілу көлеміне қарай)	2,0	5,0	5,0	7,0	10,0		ЖК
- агроөнеркәсіп кешенінің қалдықтары (өткен жылға қатысты)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0		
- қауіпті медициналық қалдықтар (жиналған көлеміне қарай)							

"Жасыл Қазақстан" ұлттық жобасында Қостанай облысы мен Арқалық қаласы бөлек жинақты қамту бойынша нысаналы индикаторға енбеген. Бірақ Қазақстан Республикасының басқа облыстарымен салыстыра отырып, Арқалық қаласы үшін де дәл осындай көрсеткіштерді белгілеуді қолайлы деп санаймыз. Осы Бағдарламаның 2-бөлімінде Арқалық қаласы бойынша нысаналы индикаторлар ұсынылған.

2.2. Коммуналдық қалдықтарды басқарудың ұтымды және экологиялық таза жүйесін ұйымдастыру үшін экологиялық заңнаманың талаптары

2.2.1 Жергілікті атқарушы органдардың коммуналдық қалдықтарды басқарудағы құзыреті

Коммуналдық қалдықтарға қойылатын талаптарды белгілейтін негізгі құжаттар 2021 жылы қабылданған Қазақстан Республикасының ЭК, Коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу қағидалары болып табылады., Техникалық, экономикалық және экологиялық орынды ескере отырып, міндетті түрде бөлек жинауға жататын қалдықтардың түрлерін немесе топтарын (түрлер жиынтығын) қоса алғанда, қалдықтарды бөлек жинауға қойылатын талаптар, Қостанай облысындағы қалалар мен елді мекендердің аумақтарын абаттандыру ережесі.

Жергілікті атқарушы органдардың коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы құжаттарды әзірлеу және бекіту жөніндегі құзыреті

- коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеуді ұйымдастыру
- коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының нормативтерін әзірлеу;
- коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының нормаларын есептеу қағидаларын бекіту;
- халық үшін жинау, тасымалдау, сұрыптау және кәдеге жарату тарифтерін әзірлеу;
- қатты тұрмыстық қалдықтарды жинаумен, тасымалдаумен, сұрыптаумен және көмумен айналысатын субъектілер арасында тарифтерді бөлу тәртібін айқындау.

Жергілікті атқарушы органдардың коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесінің жұмыс істеуін қамтамасыз етудегі құзыреті

- коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды көздейтін ұтымды және экологиялық таза жүйені ұйымдастыру;
- қалдықтарды жинаумен, тасымалдаумен, сұрыптаумен, қалпына келтірумен және көмумен айналысатын кәсіпкерлік субъектілері үшін қажетті инфрақұрылымды құруды және жұмыс істеуін қамтамасыз ету;
- конкурс (тендер) арқылы қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару бойынша ҚШМ анықтау;
- объектілерді салу және орналастыру үшін жер учаскелерін беру (оның ішінде КА және қайталама шикізатты қабылдау пункттерін жайластыру үшін), жер учаскелерінің шекараларын ресімдеуді қамтамасыз ету;
- КА мен қайталама шикізатты қабылдау пункттерінің орналасуын анықтау, басқару пункті мен пайдаланылатын контейнерлерді біркелкі салуды немесе қайта құруды жүзеге асыруды ұйымдастыру;
- бөлек жинау үшін контейнерлердің қажетті санын орнатуды ұйымдастыру;
- құрылыс қалдықтары мен жеке тұлғалар түзетін азаматтық қалдықтарды орналастыру орындарын ұйымдастыру;

- бөлек жиналған қалдықтарды тасымалдауды ұйымдастыру;
- коммуналдық қалдықтарды орналастыру объектілерінің құрылысын қамтамасыз ету;
- коммуналдық қалдықтарды басқаруда қоршаған орта сапасының мақсатты көрсеткіштеріне қол жеткізуді қамтамасыз ету;
- жинауды, тасымалдауды, сұрыптауды, қалпына келтіруді және жоюды жүзеге асыратын ұйымдардың халықты тіркеу туралы ақпаратқа қолжетімділігін қамтамасыз ету (тұрғылықты жері бойынша тіркелген азаматтардың санын анықтау мақсатында).
- ЭК және Коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу ережесіне сәйкес коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеуді бақылау.

Жергілікті атқарушы органдардың халықпен жұмыс істеу және коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласын ынталандыру құзыреті

- халықты қатты тұрмыстық қалдықтарды жинаудың, кәдеге жаратудың және қайта өңдеудің, оның ішінде бөлек жинаудың ұтымды жүйесі туралы ақпараттандыру;
- органикалық коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды және оларды қалпына келтіруді, оның ішінде компосттау жолымен ынталандыру;
- биологиялық ыдырайтын қалдықтарды орналастыруды азайтуды ынталандыру жөніндегі іс-шараларды ұйымдастыру, оның ішінде оларды қайта өңдеу, оның ішінде компосттау және қайта өңдеу жолымен, оның ішінде биогаз және энергия өндіру бойынша іс-шаралар.

2.2.2 Коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесіндегі басқа субъектілердің талаптары мен міндеттері

Коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесіндегі ҚШМ талаптары мен міндеттері

- ҚР ЭГТРМ қызметтің басталуы туралы хабарлама жіберу.
- Арнайы жабдықталған көліктерді пайдалану,
- Көлік құралдарын спутниктік навигация жүйесімен жабдықтау
- ҚТҚ иелерімен келісім-шарттар жасау (халықпен орталықтандырылған жүйеде мемлекеттік келісімдер).
- Тұрмыстық қатты қалдықтарды өңдеумен немесе көмумен айналысатын шаруашылық жүргізуші субъектілермен келісім-шарттар жасау.
- Қалдықтардың бөлек жинау (фракциясы, түрі) үшін бөлек шығару жиілігін анықтау.
- Одан әрі пайдалану үшін жарамсыз контейнерлерді жөндеуді және ауыстыруды ұйымдастыру және контейнерлер мен контейнер алаңдарын жуу және дезинфекциялауды қамтамасыз ету шаралары.
- Арнайы жабдыққа қоқысты бөлек жинауға арналған контейнерлерді түсіру кезінде төгілген қоқысты тазалау.

Тұрғындардың және заңды тұлғалардың коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесіндегі талаптары мен міндеттері

- Мемлекеттік келісім-шарттар негізінде қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесін пайдалану.

- Қалдықтарды бөлек жинау үшін жасалған жағдайларға сәйкес қалдықтарды түрлері немесе топтары бойынша бөлуді қамтамасыз ету.

- Құрылыс және ІКҚ жергілікті атқарушы органдар ұйымдастыратын арнайы орындарға өз бетінше шығару.

- Тұрғын үйлерде немесе жекелеген ғимараттарда жұмыс істейтін заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлердің (ЖК) қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесін пайдаланған кезде міндеттері белгілі бір жергілікті муниципалитеттерге қызмет көрсететін жергілікті муниципалитеттермен, яғни конкурста жеңіп шыққандармен келісімдер жасау болып табылады.

- Қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесіне кірмейтін жекелеген ғимараттарда қызметін жүзеге асыратын заңды тұлғалардың және жеке кәсіпкерлердің міндеті қызметтің басталуы туралы хабарламаны ұсынған және рұқсаттар мен рұқсаттар тізіліміне енгізілген ҚР ЭГТРМ інің хабарламалары ҚШМ шарт жасасу болып табылады.

- Тұрмыстық қатты қалдықтарды өз бетінше шығару кезінде заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлердің міндеті тұрмыстық қатты қалдықтарды қайта өңдеуді немесе орналастыруды жүзеге асыратын шаруашылық жүргізуші субъектілермен шарт жасасу болып табылады.

Коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесінде пәтер иелерінің бірлестіктеріне және компания басшыларына қойылатын талаптар

- Аумағында контейнер алаңдары орналасқан контейнер алаңдарын, ІКҚ сақтауға арналған арнайы алаңдарды, сондай-ақ заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлердің (мүлік иелерінің бірлестіктері, басқарушы компаниялар, сервистік ұйымдар және т.б.) іргелес аумақтарын күтіп ұстау.

- Қысқы маусымда тұрғындарға және мамандандырылған автокөліктердің жұмыс істеуіне жағдай жасау мақсатында контейнерлерге жақындау мен жақындауларды қар мен мұздан тазартуды ұйымдастыруды қамтамасыз ету.

Полигондарға қойылатын талаптар

- Пластикалық қалдықтарды, макулатураны, картон және қағаз қалдықтарын, СБШ, шыны ыдыстарды, куллеттерді, ЭЭЖҚ, литий және қорғасын-қышқылды аккумуляторларды, құрылыс, медициналық, тамақ және сұйық қалдықтарды, қабылдау критерийлеріне сәйкес келмейтін қалдықтарды кәдеге жаратуға тыйым салу;

- Алдын ала сұрыптаусыз қатты тұрмыстық қалдықтарды шығаруға тыйым салу;

- Полигонға орналастыруға арналған қалдықтардың саны мен қауіпті қасиеттерін полигонға түскенге дейін азайтуды қамтамасыз ету;

- Қалдықтарды жинақтауға немесе көмуге арналған арнайы бөлінген орындардан тыс жерде сақтауға тыйым салу;

- Қабылдау критерийлеріне сәйкес қалдықтарды араластыруға тыйым салу;

- Полигон операторының биологиялық ыдырайтын қалдықтарды орналастыру көлемін азайту және полигон газын жинау және кәдеге жарату жүйелерін орнату арқылы полигондағы метан шығарындыларын азайту бойынша шаралар қабылдау қажеттілігі;

- Қатты тұрмыстық қалдықтар полигондарында ағынды суларды және полигон газдарын жинау және кәдеге жарату жүйесінің және шығарындыларды (полигон газы) бақылау жүйесінің болуы.

- Салынып жатқан қатты тұрмыстық қалдықтар полигондарында су өткізбейтін экранның болуы

- Полигонда қоршаған ортаға теріс әсер етуді болдырмау үшін жиналған қалдықтарда пайда болатын ағынды және сарқынды сулардың мониторингі жүйесінің болуы;

- ҚР ЭК талаптарына сәйкес келмейтін қатты тұрмыстық қалдықтар полигонын пайдалануға тыйым салу.

3. ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ МАҚСАТЫ, МІНДЕТТЕРІ МЕН МАҚСАТТЫ КӨРСЕТКІШТЕРІ

3.1. Мақсаты мен міндеттері

Бағдарламаның мақсаты Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес коммуналдық қалдықтарды басқарудың ұтымды және экологиялық таза жүйесін ұйымдастыру болып табылады.

Бағдарламаның мақсаттары:

1. Коммуналдық қалдықтарды басқару инфрақұрылымын жаңғырту
2. Бөлек жинақты енгізу
3. Коммуналдық қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату жүйесін әзірлеу
4. Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету
5. Қалдықтарды басқару мәселелері бойынша халықтың хабардарлығын арттыру.
6. Қаладағы коммуналдық қалдықтарды әкімшілік басқаруды жетілдіру

3.2. Мақсатты көрсеткіштер

Қалдықтарды басқару жөніндегі республикалық мақсатты көрсеткіштер шеңберінде Арқалық қаласында қалдықтарды жинау, өңдеу және кәдеге жарату жүйесін жетілдіру бойынша мақсатты көрсеткіштер белгіленді (8-кесте).

8-кесте. Арқалық қаласында қалдықтарды жинау, шығару, қайта өңдеу және көму жүйесін жетілдірудің нысаналы индикаторлары 2024-2028 жж.

	Мақсатты көрсеткіштер	Ағымдағы жағдай (2022-2023)	2024	2026	2028
--	-----------------------	-----------------------------	------	------	------

1	Арқалық қаласының тұрғындарын қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығаруды қамту	75 % (100)	80%	100%	100%
---	---	------------	-----	------	------

4. БАҒДАРЛАМАНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ, МАҚСАТҚА ЖЕТУ ЖОЛДАРЫ ЖӘНЕ ТИІСТІ ШАРАЛАР

4.1. Коммуналдық қалдықтарды басқару инфрақұрылымын жаңғырту шаралары

Коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесін жаңғырту үшін келесі шараларды қабылдау қажет:

1. Барлық контейнерлік алаңдарды түгендеу. Контейнер алаңдарын жөндеу, контейнерлерді ауыстыру және толықтыру қажеттілігін анықтау.

2. Тұрмыстық қатты қалдықтарды уақтылы шығаруды қамтамасыз ету үшін контейнерлік паркті толықтыру, қоқыс таситын көліктер паркін жаңарту.

3. Барлық қоқыс машиналарында спутниктік навигация жүйесінің болуы. Жергілікті билік органдарының спутниктік навигация жүйелеріне жергілікті билік органдарына қолжетімділігін қамтамасыз ету.

4. Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және тасымалдау бойынша қызмет көрсетуге халықпен мемлекеттік шарттар жасасу.

5. Заңды тұлғалардың қатты тұрмыстық қалдықтарын жинау мен тасымалдауды қамтуды арттыру.

1. Барлық контейнерлік алаңдарды түгендеу. Контейнер алаңдарын жөндеу, контейнерлерді ауыстыру және толықтыру қажеттілігін анықтау.

Ағымдағы жағдайды талдау барысында нормативтік құжаттама талаптарына сәйкестігін бағалау үшін контейнерлік учаскелер (137 КА 137-сі) тексерілді.

КА жүргізілген бағалау нәтижелері бойынша кейбір контейнерлік учаскелердің тозығы жеткені, КА қатты жабынның топыраққа инфильтрацияның өтуіне мүмкіндік беретін жарықтар мен жарылған жерлері бар екені анықталды. КА аралас қалдықтарды сақтау үшін ескі, тот басқан, ойық контейнерлер (0,75 м3) пайдаланылады. Кейбір бақылау-өткізу пункттерінде аралас қалдықтарға арналған контейнерлер жетіспейді, бөлек жинауға арналған контейнерлер жоқ.

Қалдықтарды бөлек жинауға Талаптарға сәйкес әрекет ету тәртібі, ҚР МГТРМ 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 8-тармағы ЖАО контейнер алаңдары мен пайдаланылатын контейнерлерді біркелкі салуды немесе реконструкциялауды жүзеге асыруды, контейнер алаңдары мен қайталама шикізатты қабылдау пункттерінің орналасуын анықтауды қамтамасыз етеді;

Әкімдік жөндеуді қажет ететін учаскелердің нақты санын анықтау, учаскелерді аралас қалдықтар мен қайта өңдеуге жарамды контейнерлермен жеткілікті мөлшерде қамтамасыз ету мақсатында барлық КА түгендеу жұмыстарын жүргізеді.

Оны КА санитарлық нормаларына сәйкес келтіру үшін келесі шаралар қабылданады :

– Учаске қатты жабынмен салынуы және қалдықтардың желмен таралу (тасымалдалу) мүмкіндігін болдырмайтын биіктікке дейін үш жағынан қоршалуы керек, бірақ 1,5 м кем емес.

– "Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинау, пайдалану, қолдану, кәдеге жарату, тасымалдау, сақтау және кәдеге жарату жөніндегі санитарлық-эпидемиологиялық талаптарға" сәйкес. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің 2020 жылғы 25 желтоқсандағы № ҚР ДСМ-331/2020 Қатты тұрмыстық қалдықтарды жинауға арналған контейнерлер қақпақтармен жабықталуы керек. Еліміздің барлық елді мекендеріндегі қазіргі тәжірибе көрсеткендей, егер контейнерлердің қақпағы болса , әдетте оны ешкім жаппайды, өйткені... ол тым ауыр, қолайсыз және гигиеналық талаптарға сай емес. Заманауи жағдайларда жабық контейнер алаңдарын ұйымдастыру ұсынылады. Бұл жауын-шашынның контейнерлерге түсуіне жол бермейді және елді мекендердің сыртқы келбетін жақсартады.

– Контейнер алаңы тұрғын және қоғамдық ғимараттардан, балалар мекемелерінен, спорт алаңдарынан және демалыс орындарынан кемінде 25 м қашықтықта орналасуы керек.

– Қолданыстағы даму аймақтарында санитарлық алшақтықтарды сақтау мүмкіндігі болмаған жағдайда арақашықтықтарды жергілікті атқарушы органдардың, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның аумақтық бөлімшелерінің, мүліктің иелері және басқа да мүдделі тұлғалар қатысуымен комиссия белгілейді.

2. Тұрмыстық қатты қалдықтарды уақтылы шығаруды қамтамасыз ету үшін контейнерлік паркті толықтыру, қоқыс таситын көліктер паркін жаңарту.

Инфрақұрылым қалдықтарды жинау жүйесінің негізгі құрамдас бөліктерінің бірі болып табылады. КА жағдайын бағалау кезінде кейбір учаскелерде қалдықтарды араластырып сақтауға арналған ескі, тот басқан, ойық ыдыстар қолданылатыны, ал кейбірінде қайталама шикізатты бөлек жинауға арналған ыдыстардың жоқтығы анықталды.

Қазіргі таңда Арқалық қаласында келісім-шарттар санына сәйкес контейнерлер орнатылуда. Дегенмен, тұрғындардың барлығы келісім-шарт жасамайды, сонымен бірге қалдықтарын бақылау пунктіне апарды. Мұндай жағдайларда контейнерлер саны жасалған келісім-шарттар бойынша есептелетіндіктен, контейнерлердің жетіспеуі мен толып қалуы мәселесі туындайды.

Түгендеу жүргізу кезінде ыдыстарды пайдаланатын халық санына, қалдықтардың жинақталу көрсеткіштеріне және олардың сақтау мерзіміне байланысты есептеулер жүргізіледі. Тиісінше, бақылау пункттері жеткілікті мөлшерде контейнерлермен жабдықталады, ескілері жаңа контейнерлерге ауыстырылады.

Пайдаланылған контейнерлердің бұзылуына байланысты және жаңа тұрғын үйлермен қамтамасыз ету үшін контейнерлік паркті және қалдықтарды шығаруға арналған қалалық қондырғылар жүйелі түрде жаңарту қажет.

Тұрғындар шығаратын қалдықтардың жыл сайын ұлғайып отырған жалпы көлемін тасымалдауды қамтамасыз ету үшін автокөліктер мен қоқыс шығаратын көліктер паркін тұрақты түрде толықтыру қамтамасыз етілуге тиіс.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және тасымалдау жөніндегі ұйымдар халықтан және заңды тұлғалардан қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және кәдеге жарату тарифі есебінен ғана жұмыс істейді. Мамандандырылған ұйымдардың негізгі шығындарына мыналар жатады: жұмысшыларға еңбекақы төлеу, салықтарды төлеу, құрал-жабдықтар мен өндіріс орындарын қамтамасыз ету, жанар-жағар маймен қамтамасыз ету, амортизациялық аударымдар және т.б. Көрсетілген шығыстар Экология, геология министрінің бұйрығымен бекітілген ҚТҚ-ны жинауға, тасымалдауға, сұрыптауға және орналастыруға халыққа арналған тарифті есептеу әдістемесіне сәйкес есептелетін тариф мөлшеріне енгізіледі. және Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 14 қыркүйектегі № 377 Заңымен. Әдістеме қоқыс шығаратын көліктерді сатып алуға және жөндеуге арналған шығындарды қамтымайды.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 365-бабының 4-тармағында коммуналдық қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, сұрыптауды, қалпына келтіруді және орналастыруды жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері үшін қажетті жергілікті өзін-өзі басқару инфрақұрылымын құру және пайдалану белгіленгеніне қарамастан, көптеген қалаларда бұл норма орындалмайды.

Мұны негізінен көптеген қалалардағы ЖАО қалдықтарды жинау және шығару секторының бәсекелестік ортада болуымен түсіндіреді.

Қалдықтарды шығаруға арналған арнайы көліктердің стандартты жеткізілімі 100 мың тұрғынға шаққанда 20 қоқыс шығаратын көлік есебінен белгіленген.

Бүгінгі таңда "Тазарту-Арқалық" ЖШС қалдықтарды шығару үшін 2 қондырғы пайдалануда, қала халқы шамамен 38 мың адамды құрайды.

Сондықтан қалдықтарды басқарудың тиімді жүйесін енгізу үшін инфрақұрылымды жаңарту және жақсарту бойынша мемлекеттік шаралар қажет.

Кәсіпкерлік субъектілеріне қолдау көрсету және заңнама талаптарын орындау үшін жергілікті мемлекеттік органдар қала бюджеті есебінен қоқыс шығаратын көліктер паркін жаңартуды, жаңа контейнерлерді сатып алуды, оның ішінде апатты жағдайда қалғандарын ауыстыруды қамтамасыз ете алады. "Мемлекеттік сатып алу туралы"

Қазақстан Республикасы Заңының 4-тарауына сәйкес жергілікті өзін-өзі басқару органдарына тапсырсын.

Қазақстан Республикасының "Мемлекеттік сатып алу туралы" Заңының 4-тарауында конкурс арқылы мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру белгіленген. Мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушының (ЖАО) конкурстық құжаттамасында стандартты болып табылатын тауарларды, жұмыстарды немесе көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік сатып алу туралы шарт жобасы да болуы тиіс. Шарттың Қосымшаларында қызмет көрсету/жұмыстарды орындау көлемі, шарттары және техникалық спецификациялар көрсетіледі.

Осылайша, жергілікті атқарушы органдар мен кәсіпкерлік субъектілері арасындағы қатты тұрмыстық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы, оның ішінде контейнерлерді сатып алу, орнату және оларға техникалық қызмет көрсету саласындағы құқықтық қатынастар мемлекеттік сатып алуды өткізу бойынша конкурс (конкурс) шеңберінде жасалған шарттармен реттелуі тиіс.

Жоғарыда айтылғандарға байланысты қатты тұрмыстық қалдықтарды уақтылы шығаруды қамтамасыз ету үшін қоқыс шығаратын көліктер паркін кезең-кезеңімен жаңарту шараларын Бағдарламаға енгізуді ұсынамыз. Бағдарлама 5 жылға әзірленуде, осы кезеңде біз ҚШМ, ЖАО немесе МЖК қаражатына қосымша 2-3 қоқыс шығаратын көлік сатып алуды ұсынамыз.

3. Қоқыс таситын көліктерде спутниктік навигация жүйесінің болуы. Жергілікті билік органдарының спутниктік навигация жүйелеріне жергілікті билік органдарына қолжетімділігін қамтамасыз ету.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 368-бабының 4-тармағына сәйкес қатты тұрмыстық қалдықтарды тасымалдауды жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері қызметтер көрсету кезінде көлік құралдарын "Мемлекеттік деректердің ұлттық банкі" ақпараттық жүйесіне қосылған спутниктік навигация жүйелерімен жабдықтауға міндетті. Қазақстан Республикасының Қоршаған орта және табиғи ресурстары туралы" және осы жүйелерді үнемі жұмыс режимінде ұстау.

Қазіргі уақытта қоқыс тасымалдайтын көліктерде спутниктік навигация жүйесі орнатылмаған.

365-баптың 4-тармағына сәйкес, жергілікті атқарушы органдар коммуналдық қалдықтар айналымы саласындағы мемлекеттік саясатты коммуналдық қалдықтардың айналымына, коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу қағидаларына мониторинг жүргізу, сондай-ақ коммуналдық қалдықтардың көлемін азайтуға бағытталған шаралар мен экономикалық құралдар әзірлеу арқылы жүзеге асырады. қалдықтардың түзілуі.

ҚШМ жұмысын нақты уақыт режимінде бақылау үшін қоқыс таситын көліктердің қозғалысын қадағалауға арналған спутниктік навигация жүйелерінің деректері қала әкімдігіне берілуі тиіс. Яғни, әкімдіктер қосымшаларға қол жеткізе алады (спутниктік навигация жүйелері). Қамтамасыз ету тетігі негізгі жергілікті билік органдарымен

талқыланады және бұл талап та қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және тасымалдау бойынша конкурс өткізудің шарттарының бірі болмақ.

Бұл шара рұқсат етілмеген үйінділердің пайда болуын, уақтылы шығарылмауын және т.б. алдын алады.

4. Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және тасымалдау бойынша қызмет көрсетуге халықпен мемлекеттік шарттар жасасу.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 367-бабының 3-тармағына сәйкес, тұрғын үйлерде тұратын жеке тұлғалар мемлекеттік шарттар негізінде орталықтандырылған жүйені пайдалануға және бекітілген тарифтер бойынша қызметтерге ақы төлеуге міндетті.

ҚШМ және ЖАО қоғамдық келісімді өз веб-сайттарында орналастыруы және халықты хабардар ету және хабарламалар жіберу жұмыстарын жүргізуі керек.

Қоғамдық келісім-шарт жасасу мәселесі бойынша халықты хабардар ету жұмыстары Қоғамдық сананы арттыру шаралары аясында жүргізілетін болады.

5. Заңды тұлғаларды қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және тасымалдауды қамтуды арттыру.

Қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметтерін қамту тек жеке тұлғаларды ғана емес, заңды тұлғаларды да қызметтерді толық қамту арқылы қамтамасыз етіледі.

Сондықтан, қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесін пайдаланған кезде тұрғын үйлерде немесе жекелеген ғимараттарда жұмыс істейтін заңды тұлғалармен, жеке кәсіпкерлермен, мемлекеттік және бюджеттік ұйымдармен түсіндіру жұмыстарын жүргізу, жекелеген жергілікті өзін-өзі басқару аймақтарына қызмет көрсететін жергілікті мемлекеттік органдармен келісімдер жасау қажет, яғни байқауда жеңіске жеткендер.

Қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесіне кірмейтін жекелеген ғимараттарда қызметін жүзеге асыратын заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер үшін қызметтің басталғаны туралы хабарламаны ұсынған және рұқсаттар мен рұқсаттар тізіліміне енгізілген Білім және ғылым министрлігімен келісімдер жасасу. Қазақстан Республикасы Экономикалық даму және сауда министрлігінің хабарламалары.

Заңды тұлғаларды ақпараттандыру бойынша профилактикалық жұмысты "Атамекен" өңірлік палаталары арқылы ұйымдастыруға болады. "Атамекен" ҰКП-да барлық кәсіпорындардың мәліметтер базасы бар және хаттарды жіберуді ұйымдастыра алады.

4.2. Қалдықтарды бөлек жинауды енгізу бойынша шаралар

Жеке жинау жүйесін енгізу үшін келесі шараларды қабылдау қажет:

1. Барлық КА қатты тұрмыстық қалдықтардың құрғақ фракциясын бөлек жинауға арналған контейнерлерді орнатуды және қайталама шикізатты бөлек шығаруды қамтамасыз ету.

2. Коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін жинау және қалпына келтіру жүйесін ұйымдастыру.

3. Арнайы орындарды ұйымдастыру және тұрғындар тарапынан пайда болған азаматтық және құрылыс қалдықтарын тасымалдау бойынша мамандандырылған кәсіпорынды анықтау.

1. Барлық бақылау пункттерінде қатты тұрмыстық қалдықтардың құрғақ фракциясын бөлек жинауға арналған ыдыстарды орнатуды және қайталама шикізатты бөлек шығаруды қамтамасыз ету.

Қалдықтарды бөлек жинауға қойылатын талаптарға сәйкес, ҚР ЭГТРМ м.а. 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 Заңының 8-тармағында мыналар көзделген:

- контейнер алаңдарында бөлек жинау үшін (кемінде 2) контейнерлердің қажетті санын орнату, ол популяция санына, қалдықтардың жинақталу жылдамдығына, сақтау мерзімдеріне және басқа да қажетті факторларға байланысты анықталады.

Бақылау нүктесінде, ең аз дегенде, қалдықтар құрғақ және дымқыл фракцияларға бөлінуі керек. Құрғақ фракция қағаз, картон, металл, пластик және шыныдан тұрады. Ылғалды фракция тамақ қалдықтарынан, органикалық заттардан, аралас қалдықтардан және табиғаты мен құрамы бойынша тұрмыстық қалдықтарға ұқсас қалдықтардан және т.б.

Талдау барлық бақылау пункттерінде құрғақ фракцияға арналған контейнерлер орнатылмағаны анықталды.

Пластмассадан, қағаздан және шыныдан бөлек жинауды енгізу үшін барлық өткізу пункттерінде құрғақ фракцияға арналған контейнерлер орнатылады.

Қалдықтарды бөлек жинауға арналған әрбір контейнерге қазақ және орыс тілдерінде таңба (жазба) қойылады, оның ішінде:

- жиналған қалдықтардың түрі (фракциясы) туралы ақпараттық жапсырма/жазба;
- контейнер иесі туралы мәліметтер (аты-жөні, телефоны);
- контейнерге қызмет көрсететін ұйым.

Егер таңбалау түсті контейнерлерге қолданылса, ол контрастты түспен орындалады.

Контейнерлердің саны білім беру және жинау көлеміне қарай және түгендеу нәтижелері мен тұрғындар санына қарай әрбір учаске үшін жеке есептелетін болады.

Қалдықтарды бөлек жинауға қойылатын талаптарға сәйкес, ҚР ЭГТРМ м.а. 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 қаулысының 5-тармағында бөлек жинауға жататын қалдықтар қалдықтармен жұмыс істеудің одан әрі барлық кезеңдерінде араласпайтыны белгіленген.

Коммуналдық қалдықтарды басқару ережесіне сәйкес, ҚР ЭГТРМ м.а. 2021 жылғы 28 желтоқсандағы № 508 9-тармағына сәйкес, егер коммуналдық қалдықтар бөлек жиналса, қалдықтардың әрбір санаты (фракциясы, түрі) шығарудың өзіндік кезеңділігімен айқындалатыны белгіленген.

Қайталама шикізатты бөлек шығару талаптары ҚШМлермен келісімдерге енгізіледі.

2. Коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін жинау және қалпына келтіру жүйесін ұйымдастыру.

Қауіпті қалдықтарды бөлек жинауды, тасымалдауды және қайта өңдеуді қамтамасыз ету бойынша конкурсты ұйымдастыру және мердігер ұйымның қызметін анықтау: СБШ, ЭЭЖҚ, химиялық қоректендіру көздері, халықтан аккумуляторлар.

Қазіргі уақытта Арқалық қаласында коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін (СБШ, ЭЭЖҚ, химиялық қуат көздері, аккумуляторлар) халық арасында жинау жүйесі жоқ.

Қалдықтардың бұл түрлері полигондағы жалпы қатты қалдықтар ағынына түсіп, қоршаған ортаға орасан зор зиян келтіреді. Мұндай қалдықтар полигонға түскенде топырақты, суды және ауаны токсиндермен, ауыр металдармен және тұрақты органикалық ластаушылармен ластайды, сол арқылы адам денсаулығына және қоршаған ортаға айтарлықтай зиян келтіреді.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 365-бабының 6-тармағына сәйкес, коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдас бөліктері бөлек жиналып, мамандандырылған кәсіпорындарға қалпына келтіруге берілуі тиіс.

Табиғат қорғау заңнамасының талаптарын орындау үшін қала әкімдігіне қауіпті қалдықтарды бөлек жинау, тасымалдау және қалпына келтіру жөніндегі қызметтерді көрсететін мердігерді анықтау үшін конкурс (тендер) арқылы халықтан коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін, коммуналдық қалдықтардың құрамдас бөліктерін жинау жүйесін ұйымдастыру қажет.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 380-бабының 2-тармағына сәйкес қалдықтарға айналған материалдар мен бұйымдарға (шиналар, электрондық және электр жабдықтары, орауыштар, қағаз, майлар, химиялық қуат көздері, құрамында сынап бар қалдықтар) қойылатын талаптар, сондай-ақ басқа да қауіпті қалдықтар, қалдықтардың жекелеген түрлерін басқару саласындағы ұлттық стандарттармен белгіленеді.

Құрамында сынап бар қалдықтар

Бүгінгі таңда ҚР СТ 1513 СБШ Ресурстарды үнемдеу стандарты Қазақстан Республикасында әрекет етеді. Технологиялық циклдің барлық кезеңдерінде қалдықтарды басқару. СБШ жіктелуі және өңдеу әдістері. Негізгі ережелер (бұдан әрі ҚР СТ СБШ).

ҚР СТ СБШ талаптарына сәйкес халықтан СБШ жинау жүйесін ұйымдастыру үшін ЖАО:

– тұрғындардың генерациялаған СБШ жинау үшін орнатылған арнайы әмбебап контейнерлерді орнатуды және техникалық қызмет көрсетуді бақылау

– арнайы әмбебап контейнерлердің сақталуын қамтамасыз ету шараларын қамтамасыз етуге, контейнерлерге қызмет көрсететін мамандандырылған кәсіпорынмен өзара іс-қимыл жасауға, оларға еркін қол жеткізуді қамтамасыз етуге, тұрғындармен

түсіндіру жұмыстарын жүргізуге міндетті кондоминиум объектісін басқару органдарының қызметін бақылау және ұйымдастыру, контейнерде бөгде заттардың сақталуын болдырмау, бөгде жарнамалар, хабарландырулар және т.б. контейнерге желімдеу.

– халықты демеркуризациялау жөніндегі іс-шаралар кешенін іске асыруға және жөндеуге мамандандырылған кәсіпорындардың жұмыстарын (қызметтерін) сатып алуға қаражат бөлу арқылы халық қолданыста болған құрамында сынап бар энергия үнемдейтін шамдарды кәдеге жаратуды ұйымдастыру (СБШ үшін контейнерлерді ауыстыру).

Халықты демеркуризациялау жөніндегі іс-шаралар кешенін іске асыру және СБШ ЖАО контейнерлерін жөндеу (ауыстыру) бойынша мамандандырылған кәсіпорындардың жұмыстарын (қызметтерін) сатып алу ЭК-ке сәйкес конкурс (тендер) арқылы жүзеге асырылады. Қазақстан Республикасы "Мемлекеттік сатып алу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 4-тарауы және Коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу қағидалары, 2021 жылғы 28 желтоқсандағы № 508 ҚР ЭГТРМ м.а.

Электрондық және электрлік жабдықтар

ЭЭЖҚ тиімді басқару үшін ҚР СТ 3753-2021 қолданылады. Ресурс үнемдеу. Құрамында сынап бар құрылғылар мен аспаптарды қоспағанда, өмірлік циклдің барлық кезеңдерінде қалдық электр және электрондық жабдықтармен өңдеу. Қауіпсіздік талаптары.

ҚР СТ 3753-2021 сәйкес ЖАО қалдықтардың иелеріне ЭЭЖҚ өндірушілеріне немесе ЭЭЖҚ басқару саласындағы шаруашылық жүргізуші субъектілерге халықтың тығыздығын ескере отырып, оның ішінде орналастыру үшін жер учаскелерін бөлу арқылы беруге мүмкіндік беретін инфрақұрылымды құруға үлес қосуы керек, контейнерлік алаңдарды және тіркелген ЭЭЖҚ жинау пункттерін қоса алғанда, ЭЭЖҚ жинау, жинақтау және өңдеу қондырғылары.

Жергілікті атқарушы органдар ЭЭЖҚ жөндеу және қалпына келтіру жүйесін ұйымдастыруды, сондай-ақ ЭЭЖҚ қалдықтарын иелерінен бөлек жинауды және өңдеуді, оның ішінде жылжымалы ЭЭЖҚ жинау пункттерін құру арқылы қамтамасыз етуі тиіс.

Жергілікті атқарушы органдар ақпараттық науқандарды, конкурстар мен лекцияларды өткізуді қоса алғанда, бірақ онымен шектелмей, тұрғындардан ЭЭЖҚ бөлек жинау үлесін арттыруға бағытталған шараларды қабылдауы қажет.

Тұрғындардан коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін жинау жүйесін ұйымдастыру үшін келесі шараларды қабылдау қажет:

– Батареялар, құрамында сынап бар шамдар, электронды және электр жабдықтары сияқты қауіпті тұрмыстық қалдықтарды стационарлық немесе жылжымалы жинау пункттерін/пункттерін құру.

– Қауіпсіздік ұйымдастырылған қалдықтарды қабылдау пункттері туралы халықты ақпараттандыру және олармен қауіпсіз жұмыс істеуге ықпал ету.

– Қалдықтарды жинау және кәдеге жарату шығындарының бір бөлігін жабу мақсатында кеңейтілген өндіруші жауапкершілігінің операторы ретінде жұмыс істейтін "Жасыл Даму" АҚ-мен ынтымақтастықты нығайту.

Коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдас бөліктері үшін батареялар, құрамында сынап бар шамдар, электронды және электр жабдықтары сияқты қауіпті тұрмыстық қалдықтарды жинауға арналған стационарлық пункттер қарастырылады. Қабылдау пункттері көрсетілген тауарларды сататын дүкендерде (дүкен бөлімшелері, сауда нүктелері) құрылуы мүмкін. Пәтер иелері кооперативтерінің аумағында аккумуляторлар мен сынап шамдарын қабылдау ұйымдастырылуы мүмкін.

Стационарлық шамдарды жинау пункттерінің орналасуы мен санын анықтау кезінде олардың қолжетімділігі мен тұрғындарға ыңғайлылығы ескерілуі керек. Құрамында сынап бар шамдарды қабылдаудың стационарлық пункттері бөтен тұлғалардың қолы жетпейтін жеке кіреберіспен жабдығалады, шамдарды жинауға арналған арнайы ыдыстардың қажетті санымен қамтамасыз етіледі және қажетті қорытындылары мен рұқсаттары болады.

Коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін бөлек жинауды енгізу және кәдеге жарату пункттерін құру бөлек жинау мақсатына жетуге мүмкіндік береді.

Заңды тұлғалардан коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін бөлек жинау және қалпына келтіру

Заңды тұлғалар түзетін қауіпті коммуналдық қалдықтар, қызмет түріне қарамастан, сондай-ақ бөлек жиналуға және ҚР ЭК 365-бабының 6-тармағына сәйкес мамандандырылған ұйымдарға (кәсіпорындарға) қалпына келтіруге берілуі тиіс.

Мәселе мынада, қазіргі уақытта компаниялар мамандандырылған кәсіпорындарды өздері анықтайды, бірақ олар әрқашан заң талаптарын орындамайды және мұндай қалдықтарды уақтылы шығару мен қауіпсіз өңдеуді қамтамасыз етпейді.

Мәселені шешу үшін қалдықтарды бөлек жинауға Талаптар әзірленді. Тұрғын үйлерде немесе жекелеген ғимараттарда (құрылыстарда) қызметін жүзеге асыратын заңды тұлғаларды және жеке кәсіпкерлерді құрайтын 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 ҚР ЭГТРМ м.а. жергілікті атқарушы органдар айқындайтын ұйымдар (кәсіпорындар).

Бұл талапты іске асыру үшін ЖАО облыстағы мамандандырылған кәсіпорындарға талдау жасап, Қазақстан Республикасы Заңының талаптарына сәйкес тиісті қызмет түрі бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындауға және қызметтерді көрсетуге лицензиясының болуын тексеруі қажет. Қазақстан Республикасының "Рұқсаттар және хабарламалар туралы".

Жергілікті уәкілетті орган мемлекеттік органдарға, бюджеттік ұйымдарға және басқа да заңды тұлғаларға қауіпті қалдықтардың жекелеген түрлерін жинау,

тасымалдау және қайта өңдеу бойынша қызмет көрсете алатын кәсіпорындарды анықтайды.

Арқалық қаласының барлық мемлекеттік органдары мен бюджеттік ұйымдары әкімдік айқындаған кәсіпорындармен қауіпті қалдықтармен жұмыс істеу бойынша қызмет көрсетуге келісім-шарт жасасуға міндетті болады. Қалдықтарды жинау, тасымалдау және қайта өңдеу бойынша қызметтер үшін кәдеге жарату кәсіпорнына төлемді мемлекеттік органдар мен бюджеттік ұйымдар тікелей оларға жүргізетін болады.

Әкімдік қалдықтардың пайда болуы мен көму көлемін есепке алуы керек.

Әлеуетті қызметтерді жеткізушілерді анықтау кезінде заң талаптарына сәйкес шарттар белгіленеді, іріктелген компаниялар жыл сайын әкімдікке шығарылатын және қалпына келтірілген қалдықтар туралы ақпарат беруге міндетті.

3. Арнайы орындарды ұйымдастыру және тұрғындар тарапынан пайда болған азаматтық және құрылыс қалдықтарын тасымалдау бойынша мамандандырылған кәсіпорынды анықтау.

Қалдықтарды бөлек жинауға қойылатын талаптардың 19-тармағына сәйкес әрекет ету тәртібі. 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 Жергілікті атқарушы органдар құрылыс үшін жабыны мен қоршауы бар және жеке тұлғалар (тұрғындар) шығаратын көлемді қалдықтарды жинау үшін кемінде 12 м² орынды ұйымдастырады.

Қалдықтарды бөлек жинауға қойылатын талаптардың 17-тармағына сәйкес жылжымайтын мүліктің құрылысын немесе жөндеуін жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар, әрекет етуші бұйрық 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 ЭГТРМ м.а. құрылыс және ірі көлемдегі қалдықтарды жергілікті атқарушы органдар ұйымдастыратын арнайы орындарға дербес шығаруды жүзеге асырады.

Жақсарту ережелеріне сәйкес өлшемдері мен көлемі контейнерлік алаңдардағы ыдыстардың көлемінен асатын қалдықтарды шығаруды меншік иелері немесе қалдықтарды шығару ұйымдары жүзеге асыратыны белгіленген. Алайда, тұрмыстық қатты қалдықтарды шығару үшін төлем ІКҚ жинау, тасымалдау, сұрыптау және кәдеге жарату тарифіне қосылмайды, өйткені бұл қолданыстағы тариф белгілеу әдістемесінде қарастырылмаған.

Жергілікті өзін-өзі басқару органдарына тұрғындардан азаматтық және құрылыс қалдықтарын тасымалдауды ұйымдастыруды айқындау үшін азаматтық және құрылыс қалдықтарын жинау және халықтан шығару бойынша конкурс (тендер) ұйымдастыру қажет, жергілікті бюджет Қазақстан Республикасының "Мемлекеттік сатып алу туралы" заңына сәйкес.

Қала әкімдігі ірі көлемді және құрылыс қалдықтарын әкететін ұйымды анықтайды, өзара әрекеттесу шарттары үлгілік келісімшарттың техникалық шарттарында

белгіленеді. Экспорттаушы компанияның хабарлама тәртібін сақтауы және Қазақстан Республикасы Экономикалық даму және сауда министрлігінің тізіліміне енгізілуі қажет

ЖАО арнайы ұйымдастырылған учаскелерінде құрылыс қалдықтарын жинау, әдетте, келесі әдістердің бірімен жүзеге асырылуы тиіс: ауыстырылатын жәшіктерге жинау және кейіннен көп көтергіш жүйесі бар көлік құралдарымен шығару; қаптарға жинау, содан кейін оларды борттық немесе самосвалға тиеу; қалдықтарды кейіннен борттық немесе автосамосвалға қайта тией отырып, үйіндіде сақтау.

4.3. Коммуналдық қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату жүйесін дамыту бойынша шаралар

Коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату жүйесін дамыту үшін келесі іс-шаралар жүзеге асырылады:

1. Коммуналдық қалдықтардың морфологиялық құрамы бойынша зерттеулер жүргізу

2. Жергілікті атқарушы органдар мен қалдықтарды қайта өңдеу бойынша мамандандырылған кәсіпорындардың өзара іс-қимылын күшейту.

3. Азық-түлік, ІКҚ және құрылыс қалдықтарын өңдеудің қолданыстағы технологияларын талдау. Цемент зауыттарында қайта өңделмейтін қатты қалдықтар фракциясын жағу мәселесін зерттеу

1. Коммуналдық қалдықтардың морфологиялық құрамы бойынша зерттеулер жүргізу

Арқалық қаласында соңғы жылдары қатты тұрмыстық қалдықтардың морфологиялық құрамын зерттеу жұмыстары жүргізілмеген.

Арқалық қаласында тұрмыстық қатты қалдықтарды кәдеге жарату және қайта өңдеу бойынша заманауи тиімді қажетті технологияларды енгізу мақсатында коммуналдық қалдықтардың құрамына кіретін қайталама шикізаттың түзілу көлемін болжау үшін қалдықтардың морфологиялық құрамын анықтау қажет.

Морфологиялық құрамын анықтау қатты тұрмыстық қалдықтардың морфологиялық құрамын анықтау әдістемесіне сәйкес жүзеге асырылады.

Әдістеме санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау жөніндегі мемлекеттік органның, қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік органның және олардың аумақтық органдарының, ғылыми-зерттеу және жобалау ұйымдарының пайдалануына арналған; коммуналдық қалдықтарды жинауды, шығаруды, залалсыздандыруды және кәдеге жаратуды жоспарлау, басқару және жүзеге асыру жөніндегі басқа да ұйымдар.

Қалдықтардың құрамын морфологиялық талдау нәтижелері коммуналдық қалдықтардың құрамында қандай қалдықтар бар екенін көрсетеді. Мысалы, күл мен шлак бар ма. Биологиялық ыдырайтын өнімдердің күлі мен қалдықтары коммерциялық құндылығы бар компост өндіруге мүмкіндік бермейді, өйткені өнімде ауыр металдар болады.

Морфологиялық талдау нәтижелері бойынша әкімдік күл мен қожды және басқа да қалдықтарды бөлек жинауды енгізуді қарастыруы керек.

2. Жергілікті атқарушы органдар мен мамандандырылған қалдықтарды қайта өңдеу кәсіпорындарының өзара іс-қимылын күшейту

Арқалық қаласында коммуналдық қалдықтарды кәдеге жарату және қайта өңдеу жүйесін дамыту үшін Арқалық қаласында жұмыс істейтін мамандандырылған қалдықтарды қайта өңдеу кәсіпорындарымен өзара іс-қимылды күшейту қажет.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды бөлек жинау және өңдеу бойынша бизнес-бастамаларға жергілікті мемлекеттік ұйымдардың қолдауы бар жерде қалдықтарды қайта өңдеу дамып келеді.

Қалдықтарды басқару, қайталама шикізат пен контейнерлерді қабылдау пункттерін орнату, инвестиция тарту және қуаттарды құру бойынша ұсыныстарды талқылау үшін жергілікті атқарушы органдар мен кәсіпкерлік субъектілерінің, басқа да мүдделі тұлғалардың өзара іс-қимылы бойынша түрлі кездесулер, дөңгелек үстелдер өткізіледі. бөлек жиналған қайталама шикізатты, ІКҚ және құрылыс қалдықтарын, биологиялық ыдырайтын қалдықтарды, коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін өңдеу және кәдеге жарату.

Сұрыптау желілері жұмыс істейтін Қазақстан Республикасының көптеген қалаларында ҚСК-да қайталама шикізатты алу 10%-дан аспайды. Алынған қайталама шикізат ластанған және бөлек жиналған қалдықтарға қарағанда құны төмен. Сондықтан ҚСК-да аралас қалдықтарды сұрыптау қажет, бірақ ҚСК желілерінде бөлек жинау жүйесі дамығандықтан, екіншілік шикізатты терең сұрыптау жүргізіледі.

Қайталама шикізатты бөлек жинауды және сұрыптауды енгізген кезде осы қайталама шикізатты өңірде, Қазақстанда немесе көршілес елдерде өңдеу мүмкіндігінен шығу қажет.

Қалдықтарды қайта өңдеу үлесін ұлғайту үшін Арқалық қаласындағы жұмыс істеп тұрған мамандандырылған кәсіпорындарда бөлек жиналған фракцияларды өңдеу керек, ал болмаса басқа облыстарға немесе елдерге жөнелту қажет.

Кейіннен алынған шикізатты дайын өнімге қайта өңдеуді ұйымдастыру және оның мүмкіндіктерін қарастыру ұсынылады.

Өңдеу зауыттарын қазіргі уақытта ТМД елдерінің жеткізушілері кең ассортиментте және қолайлы бағамен ұсынады. Әлемде бар технологиялар бойынша зерттеулер жүргізу қажет.

3. Коммуналдық қалдықтардың жекелеген түрлерін өңдеудің қолданыстағы технологияларын талдау.

Сұрыптау желілері жұмыс істейтін Қазақстан Республикасының көптеген қалаларында ҚСК-да қайталама шикізатты алу 10%-дан аспайды. Алынған қайталама шикізат ластанған және бөлек жиналған қалдықтарға қарағанда құны төмен.

Сондықтан ҚСҚ-да аралас қалдықтарды сұрыптау қажет, бірақ ҚСҚ желілерінде бөлек жинау жүйесі дамығандықтан, екіншілік шикізатты терең сұрыптау жүргізіледі.

Қайталама шикізатты бөлек жинауды және сұрыптауды енгізген кезде осы қайталама шикізатты өңірде, Қазақстанда немесе көршілес елдерде өңдеу мүмкіндігінен шығу қажет.

Қалдықтарды кәдеге жарату үлесін ұлғайту үшін бөлек жиналған фракцияларды облыстағы жұмыс істеп тұрған мамандандырылған кәсіпорындарда өңдеу керек, болмаса, басқа аймақтарға немесе елдерге жіберу қажет.

Кейіннен алынған шикізатты дайын өнімге қайта өңдеуді ұйымдастыру және оның мүмкіндіктерін қарастыру ұсынылады.

Өңдеу зауыттарын қазіргі уақытта ТМД елдерінің жеткізушілері кең ассортиментте және қолайлы бағамен ұсынады. Әлемде бар технологиялар бойынша зерттеулер жүргізу қажет.

Қайта өңделген шикізат (қағаз, картон, пластик, шыны және т. б.) одан әрі өңдеу және дайын өнімді шығару үшін мамандандырылған кәсіпорындарға беріледі.

Қағаз бен картон қалдықтарын қалпына келтіру жаңа өнімдерді (қағаз және картон, экоматта, құрылыс материалдары) өндіру үшін физикалық, химиялық және басқа әдістермен жүзеге асырылады.

Пластикалық қалдықтарды қалпына келтіруді технологиялық процестердің экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін технологиялар мен жабдықтарды пайдалана отырып, мамандандырылған ұйымдар жүзеге асырады;

Шыны ыдыс қалдықтарын қалпына келтіру экологиялық қауіпсіздік талаптарын сақтаған жағдайда жүзеге асырылады:

шыны ыдыс қалдықтарын қайта пайдалануға дайындау (сұрыптау, жуу, өңдеу);

жаңа өнімдерді өндірумен механикалық және термиялық әдістер (шыны мақта, шыны ыдыстар, шыны талшықтар, плиткалар және т.б.);

ҚТҚ-ның қайта өңделмейтін бөлігі қатты қалдықтардан алынатын отынды (RDF) өндіру үшін пайдаланылуы мүмкін. Отынның бұл түрі қатты қалдықтарды шығаруды барынша азайту үшін цемент зауыттары мен жылу электр станцияларында қолданылуы керек.

Тамақ қалдықтары

Бөлек жиналған қатты қалдықтардың, негізінен тағамдық және органикалық қалдықтардың биологиялық ыдырайтын фракциялары аэробты немесе анаэробты әдіспен өңделуі керек.

Бүгінгі күні органикалық қалдықтарды кәдеге жарату мен өңдеудің әртүрлі технологиялары бар, соның ішінде: биогаз өндіру, компост жасау және т.б.

Компосттау - қатты қалдықтарды ыдыратудың табиғи әдісі. Компосттау - оның табиғи биодеградациясына негізделген қалдықтарды өңдеу технологиясы. Осы себепті компосттау органикалық шыққан қалдықтарды өңдеу үшін кеңінен қолданылады.

Бүгінгі күні тамақ қалдықтарын да, бөлінбеген ағынды да компост жасау технологиялары бар.

Органикалық қалдықтарды компосттау тікелей үй шаруашылықтарында немесе орталықтандырылған түрде болуы мүмкін. Тікелей үй шаруашылығында компост жасау жай ғана компост шұңқырларында немесе арнайы компост машиналарын пайдалану арқылы жүзеге асырылады. Орталықтандырылған компосттау кезінде тұтынушылар органикалық заттардың бөлек жиналуын қамтамасыз етеді, содан кейін олар компост төселетін арнайы жабдықталған учаскелерге тасымалданады. Кейіннен мұндай компост ауыл шаруашылығы қажеттіліктеріне және ескі полигонды қалпына келтіруге пайдаланылады.

Биологиялық ыдырайтын қалдықтардың жеткілікті көп мөлшері түзілетін және қосалқы шаруашылық бар ұйымдар мен мекемелерде (мысалы, мектептерде) компост жасау жеке негізде жүргізілуі мүмкін.

Көлемді және құрылыс қалдықтары

Қауіпті фракциялар қауіпті емес үйінді қалдықтардан жинау орындарында шығарылуы керек, содан кейін өңдеу және/немесе кәдеге жарату үшін мамандандырылған ұйымдарға жіберіледі.

Құрылыс қалдықтарын жинау орнында қайталама шикізат пен қауіпті қалдықтардың құрамдас бөліктерін алу арқылы сұрыптау керек.

Келесілерді бөлек сұрыптау керек: ағаш; қағаз және картон; металл (қара және түсті металдар бөлек); минералды қалдықтар (тас, құрылыс тасы және кірпіш, сылақ, бетон, гипс, қаңылтыр шыны және т.б.); темірбетон және бетон бөліктері.

Ұсақтау және сұрыптау кешендері ірі құрылыс қалдықтарын өңдеу үшін қолданылады.

Қауіпті құрылыс қалдықтарына мыналар жатады: 1) құрамында асбесті бар қалдықтар – шифер немесе этернит, асбестцемент плиталары, асбестцемент құбырлары, оқшаулағыш материалдар және т.б.; 2) бояулардың, лактардың, желімдердің, шайырлардың, оның ішінде олар бар бос ыдыстардың және аталған қалдықтармен сіндірілген материалдардың және т.б. қалдықтары; 3) құрамында мұнай өнімдері бар қалдықтар – рубероид, сіндірілген оқшаулағыш материалдар, құрамында шайыр бар асфальт және т.б.; 4) ластанған топырақ. Қауіпті құрылыс қалдықтары бөлек жиналады және одан әрі өңдеу және/немесе кәдеге жарату үшін мамандандырылған компанияларға беріледі.

Әрі қарай өңдеуге жатпайтын коммуналдық қалдықтарды сұрыптаудан кейін кәдеге жарату 2025 жылы жаңа полигон салынғанға дейін ескі қатты тұрмыстық қалдықтар полигонында жүзеге асырылады.

4.4. Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету шаралары

Бұл мәселені шешу үшін келесі әрекеттерді орындау қажет:

– Рұқсат етілмеген үйінділерді анықтау

Полигондарды анықтау

Жаңа үйінділердің пайда болуына жол бермеу шарасының негізі 2030 жылға қарай Арқалық қаласының тұрғындарын, заңды тұлғалары мен жеке кәсіпкерлерін қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметтерімен 100 пайыз қамту болып табылады.

Рұқсат етілмеген үйінділермен байланысты мәселелерді шешу үшін "Қазақстан Ғарыш Сапары" ҰК есепке алған барлық ірі қатты тұрмыстық қалдықтар үйінділеріне мұқият аудит жүргізіп, оларды рекультивациялау шараларын белгілеу қажет.

Полигонды залалсыздандырудың қолданыстағы жалпы қабылданған әдістемесі келесі кезеңдерді қамтиды: полигонның қауіптілік дәрежесін анықтау; баламаларды бағалау; бейтараптандыру және рекультивациялау технологиясын әзірлеу.

Рұқсат етілмеген полигондарды рекультивациялау бойынша техникалық шешімдер рекультивациядан кейінгі аумақтың функционалдық мақсаты мен пайдаланылуына байланысты қабылданады.

4.5. Коммуналдық қалдықтарды басқару мәселелері бойынша халықтың хабардар болуын арттыру және барлық мүдделі тараптардың өзара іс-қимылын күшейту шаралары.

Бағдарламаның тиімді жұмыс істеуі үшін тұрғындарды хабардар ету және қолдау маңызды. Халықтың хабардарлығын арттыру – ұзақ мерзімді процесс, ол тұрақты түрде жүргізілуі керек.

Әкімдік ҚШМ және ҮЕҰ-мен бірлесе отырып, коммуналдық қалдықтарды басқару бойынша халықты ақпараттандыру жоспарын әзірлеуі қажет.

Әкімдік халықтың хабардарлығын арттыруда, ақпарат таратуда және ысыраптың алдын алу бойынша бастамаларды қолдауда, сондай-ақ тиісті жағдайлар жасауда маңызды рөл атқаратын болады.

Байланыс жоспары мыналарды қамтуы керек:

- Жергілікті газеттердегі жарияланымдар;

Жергілікті газеттер мен журналдарға қалдықтарды басқаруға байланысты проблема және қалдықтарды дұрыс басқару талаптары туралы халықты ағартуға бағытталған мақалалар жариялау ұсынылады.

- ҚШМ-мен бірлесіп табиғатты қорғау шараларын өткізу.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығару жөніндегі мамандандырылған ұйымдардың қызметкерлеріне тұрмыстық қалдықтарды сұрыптау және пластик, шыны, картон және қағаз қалдықтарына арналған контейнерлерде бөлек сақтау тәртібін түсіндіретін экологиялық науқандарды мерзімді түрде өткізу ұсынылады. Мұндай әрекеттер әдетте бөлек жинауға арналған контейнерлер орнатылған аулаларда да, олар әлі жоқ жерлерде де жүзеге асырылады. Бұл ретте полигондағы аралас күйдегі қатты тұрмыстық қалдықтардың қоршаған ортаға тигізетін кері салдары және қалдықтарды

бөлек жинауды енгізу қажеттігі туралы тұрғындарға жан-жақты түсіндірме жұмыстары жүргізілуде. Қалдықтарды сұрыптаудың енгізілген жүйесі туралы түсіндірмелері бар түрлі-түсті парақшаларды тұрғындар арасында тарату да жақсы нәтиже береді.

Байланыс жоспары сонымен қатар келесі іс-шараларды қамтуы керек:

- тұрмыстық қатты қалдықтар проблемасына қоғамның назарын аударуға бағытталған әлеуметтік жарнаманы құру, орналастыру және тарату;
 - Мектеп оқушылары мен студенттердің оқу полигондарына оқу сапарларын ұйымдастыру
 - мектептерде және жалпы халық арасында тарату үшін материалдық ресурстарды қайта өңдеу бойынша ақпараттық материалдар;
 - тамақ қалдықтарын үй жағдайында компосттау бойынша брошюралар әзірлеу;
- Негізгі назар негізгі мүдделі тараптар топтарына аударылады:
- халық (жұмыс істейтін және жұмыс істемейтін (үй шаруасындағы әйелдер, зейнеткерлер, балалар));
 - мұғалімдер, волонтерлар, белсенді топтар және үкіметтік емес ұйымдар.
 - заңды тұлға

4.6. Коммуналдық қалдықтарды басқаруды жақсарту шаралары

Қаладағы коммуналдық қалдықтарды әкімшілік басқаруды жақсарту үшін біз келесі шараларды ұсынамыз:

1. Конкурс (тендер) арқылы қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және тасымалдау субъектілерін анықтау және табиғатты қорғау заңнамасына сәйкес талаптарды белгілеу.

2. Қаланы оңтайлы аймақтарға бөлу және тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және тасымалдау бойынша субъектілердің қызметтерін көрсету тәртібін белгілеу.

3. Жеке деректерді берусіз ҚШМ үшін халықты тіркеу туралы ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз ету

4. Барлық мемлекеттік қызмет көрсету бойынша бірыңғай есеп айырысу-қаржы орталығын құру.

5. Қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және орналастыру тарифтерін уақтылы және экономикалық негізделген қайта қарау және индексстеу

1. Конкурс (тендер) арқылы қатты тұрмыстық қалдықтарды жинауды, тасымалдауды және орналастыруды жүзеге асыратын субъектілерді анықтау және табиғатты қорғау заңнамасына сәйкес талаптарды белгілеу.

4-тармағына сәйкес. 367 ст. ҚР ЭК. және "Тұрғын-тұрмыстық қалдықтарды басқару қағидаларының 4-тармағына сәйкес орталықтандырылған жинау жүйесін жергілікті атқарушы органдар Қазақстан Республикасы Заңының 4-тарауына сәйкес қатты тұрмыстық қалдықтар нарығына қатысушыларды анықтау үшін конкурс (тендер) арқылы ұйымдастырады, Қазақстан Республикасының "Мемлекеттік сатып алулар туралы".

Қазақстан Республикасының "Мемлекеттік сатып алу туралы" Заңының 4-тарауында конкурс арқылы мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру белгіленген. Мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушының (ЖАО) конкурстық құжаттамасында басқалармен қатар стандарт болып табылатын тауарларды, жұмыстарды немесе көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік сатып алу туралы шарт жобасы болуы тиіс. Шарттың Қосымшаларында қызмет көрсету/жұмыстарды орындау көлемі, шарттары және техникалық спецификациялар көрсетіледі.

Техникалық шарттарға енгізілуі мүмкін коммуналдық қалдықтарды жинайтын және тасымалдайтын субъектілерге қойылатын талаптар Бағдарламаның 2-қосымша көрсетілген.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинауды және тасымалдауды қызметі ең алдымен Қазақстан Республикасының табиғатты қорғау заңнамасының талаптарына сәйкес келетін мамандандырылған кәсіпорындар жүзеге асыруы тиіс.

ҚШМ таңдау кезіндегі негізгі талаптардың бірі Қазақстан Республикасының ЭГТРМ тізілімінде қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару жөніндегі компанияның болуы, яғни қызметтің басталуы туралы хабарламаны ұсыну болып табылады. Қауіпті емес қалдықтарды жинау, сұрыптау және тасымалдау жөніндегі қызметті жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері ҚР ЭГТРМ Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес қызметтің басталғаны туралы хабарлама беруге міндетті. Қазақстан "Рұқсаттар және хабарламалар туралы". Хабарландыру тәртібін сақтамаған ҚШМ конкурса қатысуға жіберілмейді және қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару қызметтерін көрсете алмайды. Қауіпсіз қалдықтарды жинау, сұрыптау және тасымалдау жөніндегі қызметті ҚР ЭГТРМ хабарлама жібермей жүзеге асыруға тыйым салынады.

Егер кәсіпкерлік субъектілері қауіпті қалдықтарды қайта өңдеу, залалсыздандыру, кәдеге жарату және жою жөніндегі жұмыстарды жүзеге асырса, олардан "Қазақстан Республикасының Заңының талаптарына сәйкес қызметтің тиісті түрі бойынша жұмыстарды жүзеге асыруға лицензия алуға міндетті. Рұқсаттар мен хабарламалар".

Медициналық қалдықтармен, радиоактивті қалдықтармен, қауіпті ЭЭЖҚ-мен жұмыс істеу үшін мамандандырылған ұйымдардың Лицензиясы болуы керек.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығару бойынша көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыру үшін конкурстық негізде коммуналдық қалдықтарды басқаруға ұзақ мерзімді шарттар жасасу қажет. Ұзақ мерзімді келісім-шарттар қатты тұрмыстық қалдықтарды жинаумен және шығарумен айналысатын субъектілерге компанияларды дамытуға өз қаражаттарын салуға мүмкіндік береді. Ұзақ мерзімді келісім-шарттардың нәтижелері бойынша орындалған жұмыстардың нәтижелерін көруге және бағалауға болады. Кем дегенде 5 жылға келісім-шарт жасасу нұсқаларын қарастырыңыз.

2. Қаланы оңтайлы аймақтарға бөлу және тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және халыққа шығару бойынша субъектілердің қызметтерін көрсету тәртібін белгілеу.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды контейнерлерден шығаруды "Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі бекіткен кестеге сәйкес қалдықтарды жинаушы ұйымдар белгіленген мерзімде жүзеге асырады. Кестелер қатты қалдықтарды жинауға арналған контейнер алаңдарында орналастырылған.

Коммуналдық қалдықтарды тасымалдау құнын барынша азайту үшін белгіленген санитарлық және экологиялық талаптарды сақтай отырып, қалдықтарды шығарудың ең аз жиілігі қабылданатын болады.

Жинау жиілігін белгілеу кезінде түзілетін коммуналдық қалдықтардың көлемін, оның морфологиялық құрамын, жинау үшін пайдаланылатын контейнерлердің түрі мен санын (контейнерлер арқылы жинау кезінде) ескеру қажет.

0°C және одан төмен температурада контейнерлердегі қалдықтардың сақтау мерзімі үш күннен аспайды, нөлден жоғары температурада бір тәуліктен аспайды.

Жаңа контейнерлерді ауыстыру және орнату жиналған қалдықтардың көлемі мен ерекшелігіне және оны сақтау мерзіміне байланысты жүзеге асырылады.

Егер коммуналдық қалдықтар бөлек жиналса, қалдықтардың әрбір санатының (фракциясы, түрі) шығарудың өзіндік жиілігі болады.

Қалдықтарды басқарудың барлық келесі кезеңдерінде бөлек жиналатын қалдықтарды араластыруға тыйым салынады.

Пластмасса, қағаз және картон қалдықтары көліктің барлық түрлерімен тасымалданады. Қалдық шыны ыдыстар зақымданудың алдын алу шараларымен кез келген көлік құралымен тасымалданады. Қалдық шыны ыдыстарды тасымалдау, тиеу және түсіру кезінде олардың сақталуын және механикалық әсерлерден қорғалуын қамтамасыз ететін шараларды қолдану қажет.

3. Жеке деректерді берусіз ҚШМ үшін халықты тіркеу туралы ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз ету

Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және кәдеге жарату бойынша тарифтерді жинауды және халықтың уақтылы төлеуін арттыру үшін әкімдіктің халықты тіркеу туралы ақпаратқа қолжетімділік мәселелері бойынша мамандандырылған ұйымдармен өзара іс-қимылын күшейту жоспарланады.

Азаматтарды тұрғылықты, уақытша болатын (тұрғылықты) жері бойынша тіркеу кезінде жаңа тіркеу мекенжайы туралы ақпарат Ішкі істер министрлігінің ақпараттық жүйесінен нақты уақыт режимінде "Жеке тұлғалар" мемлекеттік деректер базасына (әкімшісі – Әділет министрлігі) жіберіледі. Қазақстан Республикасының барлық мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдарына (әкімдіктеріне) қолжетімділік беретін анықтамалық деректер банкі болып табылады.

Осы интеграция аясында әкімдік ҚШМ мекенжайы бойынша тіркелген азаматтардың саны туралы ақпаратты анонимді түрде (дербес деректерін бермей) береді, бұл төлемдерді дұрыс есептеуге мүмкіндік береді, қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, шығару, өңдеу және кәдеге жарату.

4. Барлық коммуналдық қызметтерге абоненттік нөмірі бар бірыңғай қаржылық есеп айырысу орталығын құру.

Бүгінде Арқалық қаласында тұрғындар үшін бірыңғай есепшот жүйесі жоқ. Мамандандырылған субъектілер өздері қолхат жасап, халықтан ақша жинап, жазылымдық қарыз мәселелерін өздері шешуге тырысады.

Барлық мемлекеттік қызмет көрсетулер бойынша біртұтас есеп айырысу-қаржы орталығын құру, бұл ашықтықты арттыруға және қаражат жинауды арттыруға мүмкіндік береді.

5. Қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және орналастыру тарифтерін уақтылы және экономикалық негізделген қайта қарау және индексстеу

Жаңа тариф (337,13 және 330 теңге) Арқалық қаласы бойынша 2022 жылғы 1 қазаннан бастап қолданысқа енгізіледі және Қазақстан Республикасы бойынша орташа болып саналады.

Жалпы, Қазақстанда тариф 84 теңгеден 550 теңгеге дейін өзгереді. Ең жоғары тарифтер Алматы (553 теңге) және Көкшетау (500 теңге) қалаларында. Ең төменгі көрсеткіш Тараз (84 теңге), Түркістан (105 теңге), Жезқазған (110 теңге), Шымкент (171 теңге) және Ақтөбе (180 теңге) қалаларында.

Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде тарифтерді қайта қарау және бекіту мерзімдері реттелмеген. Сондықтан көптеген қалалар мен елді мекендерде тариф 5-7 жыл бойы қайта қаралмайды. Соның салдарынан ҚШМ экономикалық жағдайы нашарлап барады, компаниялар шығынмен жұмыс істейді, қызметкерлердің жалақысын көтеруге мүмкіндік жоқ және т.б. Мұндай қауіп Арқалық қаласы үшін де бар.

Сондықтан біз Бағдарламаға қазіргі заманғы шынайылық пен елдегі және қаладағы инфляциялық процестерді ескере отырып, тарифтерді уақтылы және экономикалық негізделген қайта қарау, индексстеу және бекіту шарасын енгізуді ұсынамыз.

Тарифтерді уақтылы қайта қарау мамандандырылған ұйымдардың қызметін теңестіруге және олардың қызметінің сапасына тиісті талаптар қоюға көмектеседі.

5. БАҒДАРЛАМАНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ БОЙЫНША ІС-ШАРАЛАР ЖОСПАРЫ

Қойылған мақсаттарға қол жеткізу және міндеттерді орындау үшін Бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары әзірленді, ол 3-қосымшада.

Іс-шаралар жоспары міндеттер мен көрсеткіштер бойынша топтастырылған, орындау мерзімдері мен жауапты тұлғалар көрсетілген. Іс-шаралар жоспары күтілетін нәтижелерге қол жеткізу үшін кешенді тәсілді және Бағдарламаны барлық жауапты орындаушылардың жұмысын үйлестіруді көздейді.

Бағдарламаға енгізілген үлгілік техникалық және жобалық құжаттаманы әзірлеуді қоса алғанда құрылыс қызметі энергия үнемдеуді қамтамасыз ету және коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы қызметтің энергия тиімділігін арттыру үшін ең жақсы қолжетімді әдістерді пайдалану.

Мониторинг нәтижелері бойынша негізделген ұсыныстар болған жағдайда Іс-шаралар жоспарына түзетулер қажет болған жағдайда жүзеге асырылады. Мониторинг нәтижелері бойынша қойылған мақсаттарға, міндеттер мен көрсеткіштерге қол жеткізу мүмкін еместігі анықталған жағдайда, басқа да шаралар белгіленеді және анықталған проблемалық мәселелерді шешу бойынша шаралар қабылданады.

Мониторинг нәтижелері бойынша Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі мыналарға бағытталған шешімдер қабылдайды:

1) Бағдарламалардың белгіленген мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізу мақсатында жоспарланған іс-шараларды іске асыру тиімділігін арттыру (басқа іс-шараларды анықтау);

2) анықталған проблемалық мәселелер бойынша шаралар қабылдау.

Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі Бағдарламаның тапсырысшысы ретінде келесі функцияларды орындайды:

1) Бағдарламаны барлық іске асырушылардың іс-қимылдарын үйлестіре отырып, Арқалық қаласында коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы мәселелерді шешуге бірыңғай орталықтандырылған кешенді тәсілді қалыптастырады және қамтамасыз етеді;

2) бюджет қаражаты есебінен Бағдарламаны іске асыруға арналған қаржылық шығыстар бойынша Қостанай облысының әкімдігімен өзара іс-қимыл жасайды.

3) коммуналдық қалдықтарды жинау және шығарумен айналысатын субъектілермен, мемлекеттік органдармен, әлеуметтік объектілермен, заңды тұлғалармен, жеке кәсіпкерлермен, жеке тұлғалармен Бағдарламаның іс-шараларын іске асыру мәселелері бойынша өзара іс-қимыл жасайды;

4) Бағдарлама іс-шараларының іске асырылуын бақылауды жүзеге асырады, мониторинг нәтижелерін Қоғамдық кеңес отырыстарында талқылауға енгізеді;

5) іс-шараларға, нысаналы индикаторларға, Бағдарлама іс-шараларын іске асыруға арналған шығыстарға, оның ішінде Бағдарламаға тиісті өзгерістер енгізу қажеттілігін негіздей отырып, түскен ұсыныстар негізінде түзетулер енгізеді;

6) Бағдарлама іс-шараларының іске асырылу барысын тексеруге қатысады;

7) Бағдарламаны, сондай-ақ Бағдарлама іс-шараларын іске асыру барысы туралы ақпаратты Арқалық қаласы әкімдігінің ресми интернет-ресурсында жариялайды.

Бағдарламаны іске асырушылар: облыс әкімдігі, қала әкімдігі; коммуналдық қалдықтарды жинау, шығару, кәдеге жарату және кәдеге жарату жөніндегі субъект:

мемлекеттік органдар, әлеуметтік нысандар, заңды тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, ҮЕҰ және басқа да мүдделі тұлғалар.

6. БАҒДАРЛАМАНЫ ОРЫНДАУЫН МОНИТОРИНГІ

Коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасының орындалуын бақылауды Арқалық қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімінің басшылығы жүзеге асырады.

Бағдарламаның мониторингі Бағдарламаны іске асыру туралы есепті қалыптастыру арқылы жүзеге асырылады. Есепте іске асырылған іс-шаралардың сипаттамасы, қол жеткізілген нәтижелер, оларды жүзеге асыруға бөлінген қаржы ресурстарының нақты көлемдері, сондай-ақ есепті кезеңге жоспарланған іс-шаралардың орындалмау себептері мен нәтижелердің болмауы көрсетіледі.

Бағдарламаның мониторингі өткен жылдың қорытындысы бойынша жылына бір рет өткізілетін болады.

Бағдарлама және оның орындалу барысы туралы есептер Арқалық қаласы әкімдігінің интернет-ресурсында орналастыру арқылы жұртшылыққа қолжетімді болады.

7. ҚАЖЕТТІ РЕСУРСТАР

Бағдарлама мен іс-шараларды қаржыландыру мыналар есебінен жүзеге асырылуы мүмкін:

- мемлекеттік және жергілікті бюджет,
- жеке инвестициялар,
- ӨКЖ қорлары,
- халықаралық қаржы ұйымдарының қаражаты,
- екінші деңгейдегі банктерден алынған несиелер және Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған өзге де көздер.

Ұсынылған Бағдарламаны іске асыруға және жоспарланған табиғатты қорғау іс-шараларын іске асыруға арналған қаржылық шығындарды ҚР ЭК 29-бабына сәйкес бюджет қаражаты есебінен жүзеге асыру жоспарлануда. Бұл тетік осы іс-шаралар жоспарын әзірлеу және бекіту жылының алдындағы үш жыл ішінде жергілікті бюджетке түскен қоршаған ортаға теріс әсер еткені үшін төлемақының сомасынан кем емес мөлшерде қаражатты пайдалануға мүмкіндік береді.

Бағдарламаны іске асыру бойынша ұсынылған іс-шараларды қоршаған ортаны қорғаудың типтік тізбесі негізінде облыс әкімдігі үш жылдық перспективаға әзірлейтін Қостанай облысының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарына енгізу жоспарлануда. Қазақстан Республикасының ЭК 4-қосымшасында көзделген қорғау шаралары.

Қалдықтарды басқару шараларына мыналар жатады:

- қалдықтардың кез келген түрлерін, соның ішінде иесіздерді жинау, тасымалдау, залалсыздандыру, пайдалану және қайта өңдеу технологияларын енгізу;

- зауыттарды, цехтарды және өндіріс орындарын салу, қайта құру, қондырғыларды сатып алу және пайдалану:

 - қалдықтардың барлық түрлерін сақтауға арналған полигондар;

 - қалдықтарды жинау, тасымалдау, өңдеу, сұрыптау, кәдеге жарату және көму үшін;

 - қайталама материалдық ресурстарды жинау және өңдеу үшін;

 - қалдықтардан пайдалы компоненттерді алумен байланысты шикізатты немесе дайын өнімді алу үшін (байыту қалдықтарын, үстірт және негізгі жыныстарды, күл мен шлактарды, металлургиялық шлактарды, техногендік минералды түзілімдерді өңдеу);

 - қалдықтардың түзілу және көму көлемін барынша азайтуға бағытталған жабдықтар мен технологиялық процестерді қайта құру, жаңғырту.

8. КҮТІЛЕТІН ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘСЕР

Бағдарламаны іске асыру Арқалық қаласының экологиялық жағдайын жақсартуға және қаланың нысаналы индикаторларын және жергілікті мемлекеттік органдардың коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы қызметін арттыруға мүмкіндік береді.

Коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін оңтайландыру саласындағы Бағдарламаны іске асыру барысында келесі іс-шаралар жүзеге асырылады:

- Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес қаладағы коммуналдық қалдықтарды әкімшілік басқаруды жетілдіру;

 - Коммуналдық қалдықтарды жинау мен шығаруды 100% қамту;

 - Пайда болу көзінде бөлек жинақты енгізу;

 - Қалдықтарды сұрыптау кешенін салу;

 - органикалық, ірі көлемдегі және құрылыс қалдықтарын өндеуді дамыту;

 - Тұрғындардың коммуналдық қалдықтармен дұрыс жұмыс істеу туралы хабардарлығы мен мәдениетінің деңгейін арттыру.

Осылайша, осы Бағдарлама шеңберінде іс-шаралар кешенін іске асыру Арқалық қаласында коммуналдық қалдықтарды басқару саласында көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыруға, қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, сұрыптау және қайта өңдеу көлемін арттыруға мүмкіндік береді және қалдықтардың қоршаған ортаға кері әсері, тиісінше қаланың нысаналы индикаторларын арттырады.

Жалпы, Бағдарлама Арқалық қаласының тұрғындарының өмір сүру сапасы мен жағдайын айтарлықтай жақсартуға ықпал етеді.

Арқалық қаласы бойынша 2024-2028 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасының көрсеткіштерін анықтау әдістемесі.

№	Мақсатты индикатордың атауы	Мақсатты индикаторларды қалыптастыру жиілігі мен мерзімдері	Негіздеме	Есептеу әдісінің сипаттамасы
1	Тұрғындарды қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығарумен қамту	Бағдарлама бекітілген күннен бастап бір жыл өткен соң.	Көрсеткіш Қазақстан Республикасының жасыл экономикаға көшу тұжырымдамасына сәйкес келеді және тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығару қызметтеріне қолжетімділігі бар халықтың үлесін анықтау үшін қажет.	Көрсеткіш қалаға қызмет көрсететін барлық қалдықтарды жинау ұйымдарымен келісім-шарт жасасқан тұрғындар санын қала халқының жалпы санына бөлу арқылы қалыптастырылады, нәтижені пайызбен көрсетеді. Қоғамдық келісім-шарттарға көшу кезінде көрсеткішті қала тұрғындарының жалпы санына жазылған шот-фактуралар бойынша абоненттер санын (адам санын) бөлу арқылы алуға болады.
				Көрсеткіш қатты тұрмыстық қалдықтардың (пластик, картон және қағаз қалдықтары, шыны, металл банкілер) тоннадағы бөлек жиналған құрғақ фракциясының көлемін тоннамен түзілген қатты тұрмыстық қалдықтардың (тұрмыстық қалдықтар) жалпы көлеміне бөлу арқылы

2	<p>Бөлек жинауды қамту (халық немесе қала):</p> <ul style="list-style-type: none"> - фракция бойынша - белгілі бір қауіпті қалдықтар түрлері (медициналық және құрамында сынап бар, ЭЭЖҚ) 	<p>Бағдарлама бекітілген күннен бастап бір жыл өткен соң</p>	<p>Көрсеткіш "Жасыл Қазақстан" ұлттық жобасына сәйкес келеді.</p>	<p>қалыптасады, нәтижені мына түрде көрсетеді: пайыз.</p> <p>Қауіпті қалдықтардың жеке түрлері бойынша көрсеткіш сондай-ақ бөлек жиналған қауіпті қалдықтардың (ҚСШ, ЭЭЖҚ және медициналық) көлемін қатты қалдықтардың морфологиялық құрамы бойынша нәтижені пайызбен көрсете отырып, қауіпті қалдықтардың түзілуінің жалпы болжамды көлеміне бөлу арқылы қалыптастырылады.</p>
3	<p>Қатты тұрмыстық қалдықтарды қайта өңдеу және орналастыру үлесі (түзу көлемінен)</p>	<p>Бағдарлама бекітілген күннен бастап бір жыл өткен соң.</p>	<p>Көрсеткіш Қазақстан Республикасының " жасыл" экономикаға к ө ш у тұжырымдамасына және "Жасыл Қазақстан" ұлттық жобасына сәйкес келеді.</p>	<p>Көрсеткіш қаланың барлық өңделген және қайта пайдаланылатын қатты тұрмыстық қалдықтарының (коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдастарын қоса алғанда), оның ішінде ҚСК немесе полигонда сұрыпталған бөлек жиналған қалдықтардың және экспортқа жіберілген қайталама ресурстардың жалпы сомасына бөлу арқылы алынады. қаладағы барлық түзілетін қатты қалдықтар (коммуналдық қалдықтар), нәтижені пайызбен көрсетеді.</p>

4	Экологиялық талаптарға сәйкес қатты тұрмыстық қалдықтар полигонын жабу және рекультивациялау	Бағдарлама бекітілген күннен бастап бір жыл өткен соң.	Көрсеткіш Қазақстан Республикасының жасыл экономикаға көшу тұжырымдамасына сәйкес келеді	Көрсеткіш рекультивациялық және жою жұмыстары аяқталған объектілердің санын болжайды.
5	Тұрғындардың қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару қызметтеріне қанағаттанушылық деңгейі (зерттеу)	Бағдарлама бекітілген күннен бастап бір жыл өткен соң.	Көрсеткіш Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Ұлттық даму жоспарына сәйкес келеді	Көрсеткіш тұрғындар арасында жыл сайынғы социологиялық зерттеу (онлайн немесе офлайн) нәтижесінде алынған туралы қаладағы қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару қызметтеріне халықтың қанағаттануы.

Қосымша 2

Экологиялық заңнамаға сәйкес қауіпті емес қалдықтарды жинауды, сұрыптауды және тасымалдауды жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілеріне талаптар

1. Қауіпсіз қалдықтарды жинау, сұрыптау және тасымалдау жөніндегі қызметті жүзеге асыруға қойылатын талаптар

Қауіпті емес қалдықтарды жинау, сұрыптау және тасымалдау жөніндегі кәсіпкерлік қызметті жоспарлайтын немесе жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері (бұдан әрі – ҚШМ) Қазақстан Республикасы ЭГТРМ қызметтің басталуы туралы хабарламаны ұсынуға міндетті. Қазақстан Республикасының "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Заңында белгіленген тәртіппен. Хабарламаны ұсынғаннан және уәкілетті орган оны қабылдағаннан кейін ҚШМ Қазақстан Республикасының ЭГТРМ рұқсаттар мен хабарламалардың электрондық тізіліміне енгізіледі. Хабарламасыз қауіпті емес қалдықтарды жинау, сұрыптау және тасымалдау жөніндегі қызметті жүзеге асыруға тыйым салынады.

2. Көлік құралдарына қойылатын талаптар

Қатты тұрмыстық қалдықтарды тасымалдауды жүзеге асыратын шаруашылық жүргізуші субъектілер:

қатты тұрмыстық қалдықтарды тасымалдауға арналған арнайы жабдықталған көліктерді пайдалану;

көлік құралдарын ҚР ЭК талап ететін ақпараттық жүйеге қосылған спутниктік навигация жүйелерімен жабдықтау және бұл жүйелерді тұрақты жұмыс жағдайында ұстау;

көліктерге тұрақты техникалық қызмет көрсетуді, шиналардағы қысымды ұсынылған деңгейде ұстап тұруды және қалдықтарды нығыздауға арналған жабдықты үнемі күтіп ұстауды қамтамасыз ету.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды тасымалдауға, бояуға, көлік құралдарын арнайы жапсырмалармен және жабдықтармен қамтамасыз етуге, сондай-ақ тиеу-түсіру жұмыстарын жүргізуге қойылатын талаптар саладағы уәкілетті орган бекітетін тізбеге енгізілген Қазақстан Республикасының ұлттық стандарттарында белгіленеді. қоршаған ортаны қорғау. Алайда бұл стандарттар Қазақстан Республикасында әлі қабылданған жоқ.

3. Келісімшарттар жасау

Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинаумен және шығарумен айналысатын шаруашылық жүргізуші субъектілер тұрмыстық қатты қалдықтардың меншік иелерімен келісім-шарттар, ал орталықтандырылған жүйемен халықпен қоғамдық келісімдер жасауы керек.

Қатты тұрмыстық қалдықтарды жинаумен және тасымалдаумен айналысатын шаруашылық жүргізуші субъектілер сұрыптау кешеніне жеткізу кезінде ҚСҚ-мен, ал қатты тұрмыстық қалдықтарды шығарумен айналысатын шаруашылық жүргізуші субъектілерге тапсыру кезінде олармен келісім шарты болуы керек.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 351-бабында көрсетілген қалдықтарды қоспағанда, белгілі бір елді мекенде қатты тұрмыстық қалдықтарды қайта өңдеумен айналысатын шаруашылық жүргізуші субъектілер болмаған немесе мұндай субъектілердің өндірістік қуаты жеткіліксіз болған жағдайда қалдықтар тікелей қатты тұрмыстық қалдықтар полигонына шығарылады. Қазақстан Республикасы, оның ішінде пластик қалдықтары, макулатура, шыны ыдыстар, СБШ, ЭЭЖҚ, құрылыс және тамақ қалдықтары. Тұрмыстық қалдықтарды полигонға тасымалдау кезінде қатты тұрмыстық қалдықтар полигонымен келісім шарт болуы қажет (ҚР ЭК).

4. Қатты тұрмыстық қалдықтарды шығаруға қойылатын жалпы талаптар

Тұрмыстық қатты қалдықтарды контейнерлік алаңдардан шығаруды тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі бекіткен кестеге сәйкес қалдықтарды жинаушы ұйымдар белгіленген мерзімде жүзеге асырады. Кестелер қатты қалдықтарды жинауға арналған контейнер алаңдарында орналастырылған.

Жинау кестесі мен кезеңділігін белгілеу кезінде түзілетін коммуналдық қалдықтардың көлемін, оның морфологиялық құрамын, жинау үшін пайдаланылатын ыдыстардың түрі мен санын (контейнерлер арқылы жинау кезінде) ескеру қажет. Автокөлік маршруттары қашықтықты азайту мен сапардың кешігуін ескере отырып әзірленеді.

Коммуналдық қалдықтарды тасымалдау құнын барынша азайту үшін сақтау мерзіміне сәйкес келетін қалдықтарды шығарудың ең аз жиілігін қабылдау қажет.

Қалдықтарды контейнерлерде сақтау мерзімдері 0С және одан төмен - үш күннен артық емес, нөлден жоғары температурада - тәуліктен аспайды.

Қалдықтарды жинау жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын тұлғалар Экологиялық кодекстің талаптарына сәйкес қалдықтарды бөлек жинауды қамтамасыз етуге міндетті.

Егер коммуналдық қалдықтар бөлек жиналса, қалдықтардың әрбір санатының (фракциясы, түрі) шығарудың өзіндік жиілігі болады.

Коммуналдық қалдықтарды жинаумен айналысатын персонал контейнерлер мен коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз өңдеу, сондай-ақ коммуналдық қалдықтарды жинауға арналған жабдықты дұрыс пайдалану бойынша нұсқаулықтан өтуі және оқытылуы тиіс.

Персонал еңбекті қорғау талаптарына сәйкес жеке қорғану құралдарымен (қолғаптармен, арнайы киімдермен, қорғаныш көзілдіріктермен, аяқ киіммен, қажет болған жағдайда респираторлармен) қамтамасыз етілуі тиіс.

Коммуналдық қалдықтарды тасымалдау кезінде оларды коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жөніндегі қызметтерді көрсетуге арналған шартта белгіленген шекті рұқсат етілген нығыздау мәнінен артық нығыздауға жол берілмейді.

3-қосымша

Арқалық қаласының 2024-2028 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасын іске асыру үшін іс-шара жоспары

Жоқ	Іс-шаралар жоспары	Аяқтау түрі	Орындау уақыты	орындау үшін жауапты	Қаржыландыру дереккөздері
1	2	3	4	5	6
Мақсат - Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес коммуналдық қалдықтарды басқарудың ұтымды және экологиялық таза жүйесін ұйымдастыру.					
1-міндет. Коммуналдық қалдықтарды басқару инфрақұрылымын жаңғырту					
Көрсеткіш 1. Тұрғындарды қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығарумен қамту					
1.1	Барлық контейнерлік алаңдарды түгендеу. Учаскелерді жөндеу, контейнерлерді ауыстыру және толықтыру қажеттілігін анықтау.	Есеп беру	2024	Қала әкімдігі	Қажет емес

ҚШМ қаражаты.

1.2

Контейнер
паркін
толықтыру,
тұрақты жаңарту
. 40 дана жыл
сайын. 60000 тг
1 контейнер.

Есеп беру

Жыл сайын

Қала әкімдігі,
ҚШМ

					Жыл сайын 2,4 млн
1.3	Тұрмыстық қатты қалдықтарды уақтылы шығаруды қамтамасыз ету үшін қоқыс шығаратын көліктер паркін жаңарту (2-3 бірлік). 45 млн 1 бірлік	Есеп беру	2028	Қала әкімдігі, ҚШМ	ҚШМ қаражаты. 90 млн теңге
1.4	Қоқыс таситын көліктерде спутниктік навигация жүйесінің болуы . Жергілікті билік органдарының спутниктік навигация жүйелеріне жергілікті билік органдарына қолжетімділігін қамтамасыз ету. 50000 теңге 1 бірлік.	Есеп беру	2024	Қала әкімдігі, ҚШМ	ҚШМ қаражаты. 100000 теңге
1.5	Тұрмыстық қатты қалдықтарды шығару бойынша қызмет көрсету бойынша халықпен мемлекеттік шарттар жасасуға көшу.	ақпарат	2024	Қала әкімдігі, ҚШМ	Қажет емес
	Тұрмыстық қатты қалдықтарды тасымалдауға міндетті шарт жасасудың орталықтандырылған жүйесін пайдаланған кезде тұрғын үйлерде немесе				

1.6	жекелеген ғимараттарда қызметін жүзеге асыратын заңды тұлғалармен және жеке кәсіпкерлермен конкурс нәтижелері бойынша жергілікті атқарушы органдар айқындайтын мамандандырылған ұйымдармен профилактикалық жұмыс (тендерлер).	Барлық ұйымдарға есеп және ақпараттық хаттар жолданды	2024	Әкімдігі, ҚШМ, "Атамекен" ҰКП	Қажет емес
Тапсырма 2. Бөлек жинақты енгізу					
Көрсеткіш 2. Бөлек жинауды қамту - құрғақ және ылғалды фракциялар бойынша; - қалдықтардың кейбір қауіпті түрлері (құрамында сынап бар, электронды және тұрмыстық техника, медициналық)					
2.1	Барлық бақылау пункттерінде қатты тұрмыстық қалдықтардың құрғақ фракциясын бөлек жинауға арналған контейнерлерді орнатуды қамтамасыз ету және қайталама шикізатты бөлек шығаруды қамтамасыз ету.	Есеп беру	2024	Қала әкімдігі, ҚШМ	ҚШМ қорлары
2.2	Қауіпті қалдықтарды бөлек жинауды, тасымалдауды және қайта өңдеуді қамтамасыз ету бойынша конкурсты ұйымдастыру және мердігер ұйымның қызметін	Байқау қорытындысы, мердігер компаниялар анықталды	2024	Қала әкімдігі	Қоршаған ортаны қорғау іс-шаралар жоспары

	анықтау: СБШ, ЭЭЖҚ, химиялық қоректендіру көздері, халықтан аккумуляторлар.				шеңберінде жергілікті бюджет
2.3	Қоғамдық орындардағ батареялар, құрамында сынап бар шамдар, электрондық және электр жабдықтары, медициналық қалдықтар (с а у д а орталықтары, пошта бөлімшелері, Халыққа қызмет көрсету орталықтары және т. б.) сияқты тұрғындардан қауіпті тұрмыстық қалдықтарды жинайтын стационарлық пункттерді/ пункттерді ұйымдастыру	Есеп, жинау пункттері орнатылды	2024-2028 жж	Қала әкімдігі, мердігер	Қоршаған ортаны қорғау іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет
2.4	Арқалық қаласындағы заң талаптарына сәйкес келетін коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін жинау, тасымалдау және қалпына келтіру бойынша мамандандырылған кәсіпорындарға талдау жасау.	Есеп беру	2024	Қала әкімдігі	Қажет емес

2.5	<p>Қауіпті қалдықтардың жекелеген түрлерін жинау, тасымалдау және өңдеу бойынша қызметтерді ұсына алатын мамандандырылған компаниялардың тізбесін анықтау. мемлекеттік органдар, бюджеттік ұйымдар және басқа да заңды тұлғалар.</p>	Есеп беру	2024	Қала әкімдігі	Қажет емес
2.6	<p>Жеке тұлғалар (тұрғындар) түзетін құрылыс және ірі көлемдегі қалдықтарды жинау және шығару үшін арнайы орындарды ұйымдастыру.</p>	Есеп беру	2024	Қала әкімдігі	Қажет емес
2.7	<p>Көше қалдықтарын, көше және бау-бақша қалдықтарын бөлек жинау бойынша ПИК, үй басқару компанияларымен, МИБ-мен профилактикалық жұмыс, жеке контейнер орнату. Биологиялық ыдырайтын қалдықтарды жинау орындарына тасымалдауды ұйымдастыру.</p>	Есеп беру	2024	Қала әкімдігі, ҚШК, ПИК	Қажет емес

2.8	<p>Қалалық әлеуметтік мекемелермен (мектептер, балабақшалар, жоғары оқу орындары және т. б.), кәсіпорындармен, шағын және орта бизнес субъектілерімен алдағы уақытта қайталама шикізатты (пластик, қағаз және картон, шыны және т.б.) бөлек жинауды енгізу қажеттілігі бойынша профилактикалық жұмыс жүргізу, мамандандырылған кәсіпорындарды қайта өңдеуге беру.</p>	Есеп беру	2024	Қала әкімдігі, " Атамекен" өңірлік палатасы	Қажет емес
2.9	<p>Тамақ өнімдерін жинау және өңдеу мақсатында қалалық әлеуметтік мекемелерден (мектептер, балабақшалар, жоғары оқу орындары және т. б.), кәсіпорындардан, қоғамдық тамақтандыру саласындағы шағын және орта бизнес субъектілерінен тамақ қалдықтарын бөлек жинау бойынша мердігерді</p>	Есеп беру	2026-2028 жж		Қажет емес

	анықтау бойынша іс-шараларды ұйымдастыру және басқа да органикалық қалдықтар			Қала әкімдігі	
2.10	Биологиялық ыдырайтын (тамақ қалдықтары) жинау үшін арнайы орындарды анықтау	Есеп беру	2026-2028 жж	Қала әкімдігі	Қажет емес
3-тапсырма. Коммуналдық қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату жүйесін әзірлеу					
Көрсеткіш 3. Өңдеу және кәдеге жарату үлесі: - қатты қалдықтар (білім көлеміне қарай)					
3.1	Коммуналдық қалдықтардың морфологиялық құрамы бойынша зерттеулер жүргізу	Есеп беру	2024-2025 жж	Қала әкімдігі	Қоршаған ортаны қорғау іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет
3.2	Жергілікті атқарушы органдар мен қалдықтарды қайта өңдеу бойынша мамандандырылған кәсіпорындардың өзара іс-қимылын күшейту.	Есеп беру	2024	Қостанай облысының әкімдігі, қалалар, мамандандырылған кәсіпорындар	Қажет емес
3.3	Коммуналдық қалдықтардың жекелеген түрлерін қалпына келтірудің қолданыстағы технологияларын талдау.	Есеп беру	2024-2028 жж	Қала әкімдігі	Қажет емес
3.4	Барлық қажетті құжаттаманы дайындау және одан әрі жұмыс	пайдалануға беру актісі, тапсыру шарты	2024		Қажет емес

	істеу үшін ҚСК сенімді басқаруға беру.			Қала әкімдігі	
Тапсырма 4. Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету					
Көрсеткіш 4. Экологиялық талаптарға сәйкес қатты тұрмыстық қалдықтар полигонын жабу және рекультивациялау					
4.1	Қалдықтарды жіктеу негізінде полигонға қабылдаудың бірыңғай тәртібін әзірлеу	Бекітілген процедура	2026	Полигон операторы	Қажет емес
4.2	Арқалық қаласындағы коммуналдық және құрылыс қалдықтарының рұқсат етілмеген полигондарын (өзіндік үйінділерін) анықтау және жою	Есептер	2024	Қостанай облысының әкімдігі, қала әкімдігі,	Жергілікті бюджет
5-тапсырма. Қалдықтарды басқару бойынша халықтың хабардарлығын арттыру					
Көрсеткіш 5. Тұрғындардың қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару қызметтеріне қанағаттанушылық деңгейі					
5.1	Тұрмыстық қатты қалдықтар проблемасына қоғамның назарын аударуға бағытталған әлеуметтік жарнаманы құру, орналастыру және тарату	Есептер	2024-2028 жж	Облыс әкімдігі, қала әкімдігі, аудан әкімдіктері, ҚШК, ҮЕҰ	Жергілікті бюджет
5.2	Әлеуметтік желілерде, әкімдік сайтында және навигациялық жүйелерде ақпаратты тарату арқылы халықты қалдықтарды жинау пункттерінің ұйымдастырылуы туралы хабардар етуді	Есептер	2024-2028 жж	Қала әкімдіктері, аудан әкімдіктері, ҚШК, ҮЕҰ	Қажет емес

	қамтамасыз ету және олармен қауіпсіз жұмыс істеуге ықпал ету.				
5.3	Білім беру ұйымдарының қатты тұрмыстық қалдықтарды басқарудың ақпараттық жоспарын әзірлеу және енгізу, оның ішінде студенттермен, педагогикалық қызметкерлермен және техникалық қызметкерлермен тұрақты жұмыс жүргізу.	Жоспарды әзірлеу туралы ақпарат және оның орындалуы туралы аудан әкімдіктеріне есеп беру	2024-2028 жж	Қала әкімдіктері, аудан әкімдіктері, ҚШК, ҮЕҰ	Қажет емес
5.4	Жергілікті газеттерде қалдықтарды қауіпсіз басқару тәжірибесі туралы жарияланымдар	ақпарат	2024-2028 жж	Қала әкімдігі, ҚШМ	Қоршаған ортаны қорғау іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет
5.5	Мектептерде, колледждерде, университеттерде және т.б. тарату үшін материалдық ресурстарды қайта өңдеу бойынша ақпараттық материалдарды дайындау.	Есеп беру	2024-2028 жж	Қала әкімдіктері, аудан әкімдіктері, ҚШМ, ҮЕҰ	Қоршаған ортаны қорғау іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет
5.6	Азық-түлік қалдықтарын компосттау бойынша брошюраларды тарату	Есеп беру	2024-2028 жж	Қала әкімдіктері, аудан әкімдіктері, ҚШМ, ҮЕҰ	Қоршаған ортаны қорғау іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет
	Оқушылар мен студенттердің қатты				

5.7	тұрмыстық қалдықтар мен ҚСК (іске қосылғаннан кейін) оқу сапарлары (жылына кемінде 10 экскурсия)	Есеп беру, бару	2024-2028 жж	Қала әкімдіктері, аудан әкімдіктері, ҚШМ, ҮЕҰ	Қоршаған ортаны қорғау іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет
5.8	Мектептер мен университеттердегі экологиялық науқандар, тұрмыстық қалдықтарды сұрыптау және пластик, шыны және макулатураға арналған контейнерлерде бөлек сақтау тәртібін түсіндіреді.	Есеп беру, бөлісу	2024-2028 жж	Қала әкімдіктері, аудан әкімдіктері, ҚШМ, ҮЕҰ	Жергілікті бюджет, шеңберінде ҚШМ қаражаты
5.9	Халықтың өмір сүрудің экологиялық сапасына қанағаттану деңгейін бағалау үшін жыл сайынғы социологиялық сауалнама жүргізу	Есеп, сауалнама	2024-2028 жж	Қала әкімдіктері, аудан әкімдіктері, ҚШМ, ҮЕҰ	Қажет емес
5.10	Қаладағы қалдықтармен жұмыс істеу жұмыстарын насихаттау және қоғамдық бақылау мақсатында мектептерде еріктілер клубтарын құру	Есеп беру	2024-2028 жж	Қала әкімдіктері, аудан әкімдіктері, ҚШМ, ҮЕҰ	Қажет емес
6	Міндет 6. Коммуналдық қалдықтарды әкімшілік басқаруды жетілдіру Барлық көрсеткіштер.				
	Конкурс (тендер) арқылы ҚТҚ жинауды және тасымалдауды жүзеге асыратын ҚТҚ				

6.1	нарығының қатысушыларын анықтау және экологиялық заңнамаға сәйкес талаптарды белгілеу.	Есеп беру	2024	Қала әкімдігі	Қажет емес
6.2	Ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз ету жеке деректерді берусіз ҚШМ үшін халықты тіркеу туралы	Есеп беру	2024	Қала әкімдігі	Қажет емес
6.3	Барлық коммуналдық қызметтерге абоненттік нөмірі бар бірыңғай қаржылық есеп айырысу орталығын құру.	Есеп, БЕАО қол жегімді	2024	Қостанай облысының әкімдігі, қала әкімдігі, ҚШМ	Қоршаған ортаны қорғау іс-шаралар жоспары шеңберіндегі жергілікті бюджет, ҚШМ қаражаты, полигон
6.4	Қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және орналастыру тарифтерін уақтылы және экономикалық негізделген қайта қарау және индекстеу	ақпарат	2025-2026 жж	Қала әкімдігі, Мәслихат, ҚШМ	Қажет емес

*Қостанай облысы бойынша қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарын қалыптастыру барысында жергілікті бюджеттен қаржыландыру көлемі нақтыланады